

Годишен доклад за дейността
Доклад на независимия одитор
Финансов отчет

ДП Ръководство на въздушното движение

31 декември 2014 г.

Съдържание

	Страница
Годишен доклад за дейността	-
Доклад на независимия одитор	-
Отчет за финансовото състояние	1
Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход	3
Отчет за промените в собствения капитал	4
Отчет за паричните потоци	6
Пояснения към финансовия отчет	7

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ДП РВД ПРЕЗ 2014 г.

Съгласувано с:

Зам. генерален директор ОД	Зам. генерален директор ТД	Зам. генерален директор АД	Финансов директор и главен счетоводител	Директор на дирекция Безопасност и качество
Иван Аврамов	Владимир Гонев	Илия Михаев	Витан Тодоров	Пламен Христов

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Съставили:

Директор на дирекция УВД	Директор на дирекция ЕП, проекти и стратегии	Директор на дирекция КНО и ЕМО	Директор на дирекция Информационни системи	Директор на дирекция УС и ОП	Директор на дирекция ЧР и АО
Ангел Рачев	Веселин Стоянов	Стойчо Аданов	Владимир Григоров	Венцислав Марков	Денислав Йорданов

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Ръководител сектор АУЦ	Началник отдел Безопасност	Началник отдел ИСУ	и.д.Началник отдел ФАП
Цеко Къкрински	Веселин Марков	Марин Петров	Цвета Георгиева

Заличена информация на основание чл.2,
ал.2, т.5 от ЗЗЛД

СЪДЪРЖАНИЕ:

- I. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ**
- II. ФУНКЦИИ И УПРАВЛЕНИЕ**
- III. ОСНОВНИ СЪБИТИЯ И ПРИОРИТЕТИ**
- VI. ОТНОШЕНИЯ С КЛИЕНТИТЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ**
- V. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ**
- VI. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ**
- VII. ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ**
- VIII. УПРАВЛЕНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И КАЧЕСТВОТО**
- IX. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ**
- X. ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ**
- XI. ОЦЕНКА НА НИВОТО НА ЕФЕКТИВНОСТ НА ИЗВЪРШЕНОТО АЕРОНАВИГАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ДОСТИГНАТО НИВО НА БЕЗОПАСНОСТ. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ**
- XII. ИНВЕСТИЦИИ**
- XIII. РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО**

I. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Мисия - Предоставяне на висококачествено аеронавигационно обслужване (АНО) чрез надеждно и ефективно управление на дейността, поддържайки най-високи нива на безопасност и намалявайки негативното влияние върху околната среда.

Визия - Визията на ДП РВД е да бъде сред лидерите в системата на АНО в Европа. ДП РВД ще се развива като ефективно, гъвкаво и ориентирано към своите клиенти предприятие, успешно ще се справя с предизвикателствата поставени пред нас от новите реалности в Единното европейско небе, чрез квалифицирани човешки ресурси и нови пазарни възможности.

Стратегически цели на ДП РВД

- Конкурентноспособно предприятие от авиационната общност в Европа, самостоятелно и в рамките на Функционален блок въздушно пространство (ФБВП Дунав);
- Ключовата роля на ДП РВД и ФБВП Дунав при осигуряване на АНО в Югоизточна Европа;
- Подобряване на показателите за безопасност, околна среда, ефикасност и ефективност на АНО;
- Запазване или повишаване на пазарния дял в обслужването на въздушното движение в региона;
- Активното участие в дейностите по внедряване на програмата SESAR и въвеждането на технологично оборудване, което отговаря на най-високите европейските и световни стандарти, съобразено с анализ на разходите и ползите;
- Обществена роля на предприятието;
- Защита на интересите и осигуряване на добро представяне на ДП РВД пред сродни организации, националните и европейски институции.

II. ФУНКЦИИ И УПРАВЛЕНИЕ

ДП РВД е юридическо лице, което притежава свидетелство за извършване на АНО и изпълнява държавни функции по предоставяне на аеронавигационни услуги в обслужваното гражданско въздушно пространство (ВП) на Република България. Основният предмет на дейност на ДП РВД е:

- управление на въздушното движение за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско ВП;
- планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
- комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
- метеорологично обслужване;
- аеронавигационно информационно обслужване;
- метеорологично обслужване;
- информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на ВС;

- управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
- изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна;
- събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Оперативното управление на ДП РВД през 2014 г. се осъществява на база система за управление чрез основни цели и задачи, дефиниране, отчитане и контрол на дейностите, извършвани от отделните териториално и/или функционално обособени звена на предприятието.

III. ОСНОВНИ СЪБИТИЯ И ПРИОРИТЕТИ

III.1. Предприемане на мерки в резултат на събитията в Крим през м. март/април 2014 г. и последващите промени в използването на въздушното пространство на Украйна, Ирак и Сирия

Ситуацията през 2014 г. бе много динамична. В резултат на събитията в Крим през м. март/април и последващия инцидент с полет на малайзийските авиолинии MH17 през м. юли 2014 г., настъпиха съществени промени в организацията на потоците на въздушното движение, свързани с трафика от/до Близкия и Далечния изток. В тази връзка бе създадена необходимата организация за справяне с нарасналия трафик и недопускане на закъснения при неговото обслужване. След анализ на ситуацията и вероятността тя да се запази по този начин в следващите пет години по отношение на въздушното пространство на Район на полетна информация Симферопол се предприемат действия за разширяване на техническите възможности на системата SATCAS и обучение на необходимия допълнителен персонал. По-детайлно тези ефекти са разгледани в т. VI по-долу.

III.2. Разширение и модернизация на системата SATCAS

През 2014 г. продължи работата по внедряване на работни пакета ModeS по договор 13072011 с фирма SELEX ES. Бяха проведени предварителни тестове на автоматизираната система за управление на въздушното движение АСУВД SATCAS версия CDB6, като се очаква в началото на 2015 г. тези тестове ще бъдат завършени и ще се постъпи към оперативна работа в оперативна зала.

През 2014 година беше подписан договор за модернизиране на АСУВД SATCAS с нови функционалности, като: CPDCL, нова модерна подсистема MTCD, както и множество допълнителни функционалности с цел улесняване работата на Ръководителите на полети (РП) и повишаване на неговата ефективност. С предстоящите промени ще се повиши секторният капацитет и ще се подобри безопасността на полетите обслужвани от ДП РВД.

През изминалата година са проведени и финализирани тестове за OLDI FMTP с Румъния, както и тестове с разширен формат OLDI съобщения, като тестовите включват съобщения от Dialog Procedure – Co-ordination and Transfer of Communication. Внедряването на тези съобщения значително ще намали гласовата координация между РП на двете страни, ще подобри безопасността и ще повиши капацитета на ВП.

III.3. Развитие на ФБВП Дунав. Инициативата на Европейската комисия (ЕК) за Единно европейско небе (ЕЕН)

III.3.1. Развитие на ФБВП Дунав

Приоритетна дейност за ДП РВД и през 2014 г. бе развитието на ФБВП Дунав, установен във ВП на Република България и Румъния.

През 2014 г. се проведе заседания на всички управленски и работни структури на ФБВП Дунав, включително и на Органа по политиките на ВП, който представлява орган на високо ниво за гражданско-военна координация в ФБВП Дунав.

Управителните органи на ФБВП Дунав, в които ДП РВД има свои представители-Съвет на доставчиците на аеронавигационно обслужване (ДАНО) и Управителен съвет проведеха редовни заседания в съответствие с устава и правомощията си през май и октомври 2014 г. През м. юли 2014 г. в гр. Тулча, Румъния бе проведен и седмия социален консултативен форум на ФБВП Дунав под домакинството на ROMATSA. На форума със социалните партньори бяха представени и обсъдени постигнатият напредък и приоритетните дейности по ФБВП Дунав за 2014 г.

През 2014 г. се изготвиха и одобриха Стратегическа програма на ФБВП Дунав за периода 2014 – 2019 г., Годишен план на ФБВП Дунав за 2014 г. и Годишен доклад за 2013 г., както и други важни документи като План за управление на ФБВП Дунав за периода 2014 - 2015 г.

През 2014 г. продължи изпълнението на дейностите съгласно Решение на Комисията С (2013)7573 в рамките на многогодишната програма в областта на транс-европейските транспортни мрежи (TEN-T) по проект „Дейности, насочени към изпълнение на Междинната програма за внедряване (Interim Deployment Program) в рамките на ФБВП Дунав“, получил финансова помощ от Европейската комисия (ЕК).

През 2014 г. ДП РВД и ROMATSA съвместно с министерствата на транспорта, националните надзорни органи и транспортните аташета на Румъния и Република България работиха активно за изготвяне на координиран отговор с цел предоставяне на ЕК информация съгласно стартирана процедура за нарушение (infringement) № 2014/2102 поради неизпълнение на задължения, произтичащи от член 9а, параграф 1 и параграф 2, буква б) от Регламент (ЕО) № 550/2004, както и член 2, параграф 25 от Регламент (ЕО) № 549/2004 при установяването на ФБВП Дунав. Отговорът бе изпратен в установения срок, като се очаква ЕК да публикува своето становище през второто тримесечие на 2015 г.

Ключово постижение за ФБВП Дунав за 2014 г. бе въвеждането на трансгранични сектори за обслужване (CBS), считано от 11.12.2014 г., като по този начин бе отбелязано първото установяване на трансграничен сектор изобщо в рамките на функционален блок въздушно пространство в Европа. Двата трансгранични сектора бяха проектирани на база на оперативните нужди и са демонстрация на постоянната ангажираност на ФБВП Дунав с целите на Единно европейско небе (ЕЕН), и по-специално с оптималното използване на въздушното пространство в рамките на ФБВП, независимо от националните граници. Инициативата представлява нова стъпка в посока на дефрагментирането на европейското въздушно пространство – ключова цел на ЕЕН.

Други основни моменти в дейностите по ФБВП Дунав през 2014 г. бяха:

- Подписване на споразумение за сътрудничество с ФБВП на Гърция, Кипър, Гърция, Италия и Малта - BLUE MED FAB;
- Изготвяне на бюлетин за отбелязване на 2-годишнината от установяването на ФБВП Дунав;
- Споразумение с ЕВРОКОНТРОЛ за оказване на съдействие за ФБВП Дунав по отношение провеждане на симулации в реално време (CPV) на въвеждане на въздушно пространство за свободно планиране на полети (Free route airspace);

- Провеждане на СРВ за въвеждане на линия за пренос на данни земя – въздух (CPDLC) в ФБВП Дунав, ноември 2014 г., център за развитие и внедряване на HungaroControl, Будапеща;
- Провеждане на СРВ за въведените от 11.12.2014 г. трансгранични сектори (CBS) на ФБВП Дунав на новия симулатор на ДП РВД;
- Изготвяне на План за ефективност на ниво ФБВП Дунав за втория референтен период (2015-2019 г.);
- Подготовка на Стратегическата програма 2015-2019 и Годишния план на ФБВП Дунав за 2015 г.;
- Стартирана координация за установяване на сътрудничество с FABCE - ФБВП на Австрия, Босна и Херцеговина, Хърватска, Република Чехия, Унгария, Словакия и Словения.

Изпълнението на кратко- и средносрочните цели, залегнали в Стратегическата програма, осигурява съгласуван и последователен подход, който не дублира съществуващите процеси на планиране на отделните заинтересовани страни. Изпълнението гарантира съответствие с изискванията на Европейския съюз, приложими за предоставянето на услуги, за оперативната съвместимост и за ВП в рамките на ФБВП - отразени в процеса на планиране внедряването на Единното Европейско Небе (ESSIP/LSSIP).

III.3.2. Инициативата на Европейската комисия (ЕК) за ЕЕН.

С цел опростяване, изясняване и модернизиране на законодателството за ЕЕН, ЕК стартира процес по промяна и актуализация на правната рамка на ЕЕН, като на 12 юни 2013 г. предаде на Съвета на Европейския съюз (ЕС) и на Европейския парламент (ЕП) законодателно предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за прилагането на Единното европейско небе (преработен текст) (ЕЕН2+). На 12 март 2014 г. ЕП гласува на първо четене и прие своята изменена позиция от първоначалното предложение на Комисията. На 4 юли 2014 г., в рамките на Италианското председателство на ЕС, започна подробното разглеждане и обсъждане на предложението от Работна група „Въздушен транспорт“ (AVIA) към Съвета на министрите на транспорта на ЕС, която работи интензивно през септември, октомври и ноември 2014 г. с активното участие в дебатите на представители на ДП РВД. По време на обсъждането на текстовете на предложението делегациите на всички страни членки идентифицираха голям брой проблемни текстове и чувствителни въпроси, по проекторазпоредбите на член 3 (Национални надзорни органи), член 10 (Помощни услуги), член 11 (Схема за ефективност), член 16 (Функционални блокове въздушно пространство), член 17 (Управление на мрежата и дизайн), клауза Гибралтар (член 1, алинея 5). ДП РВД разработи и предложи множество позиции по основните теми, които залегнаха в позицията на българската делегация на редица форуми във връзка с ЕЕН2+. На заседанието на Съвета на транспортните министри на ЕС на 3 декември 2014 г. бе постигнато принципно споразумение (общ подход) по законодателното предложение ЕЕН2+. Предстои изготвяне на позиция за ЕЕН2+ на Съвета на първо четене, която ще се представи за разглеждане на второ четене на ЕП.

III.4. Централизираните услуги

През 2014 г. от Евроконтрол бе стартирана процедурата по организирането и предоставяне на 14 централизираните услуги. ДП РВД предприе действия за подготовка и организация на участието си с тях съвместно с други доставчици на АНО и индустриални партньори. Всяка от тези услуги е на различен етап от реализирането ѝ, като вероятно тържната процедура за всичките ще приключи през 2015 г.

III.5. Социален диалог

Основен акцент на социалната политика през 2014 г. беше активният диалог със социалните партньори, свързан с въпроси, относно подобряване условията на труд и реализацията на стратегическите цели на предприятието, които имат отражение върху човешките ресурси.

ДП РВА ежегодно отделя средства за осигуряване на широк кръг от социални дейности, ориентирани към здравето и пълноценния отдих на служителите на предприятието и на техните семейства.

Като израз на социалната отговорност на работодателя, съгласно постигнатите договорености по КТД и в изпълнение на решенията на Събранието на пълномощниците през 2014 г. бяха осигурени допълнителни придобивки за служителите в предприятието като: допълнително доброволно пенсионно осигуряване, застраховка „Живот“, допълнително здравно осигуряване, социални надбавки, поддържане на социални бази и ведомствени жилища, профилактични прегледи и др.

Основните проекти, реализирани през 2014 г. в областта на социалната политика са насочени към предприемане на коригиращи мерки за ограничаване на съществуващите рискове в съответствие с оценката на риска на работните места, поддържане на получения сертификат за системата за здраве и безопасност при работа в ДП РВА по стандарта OHSAS 18001/2007.

III.6. Идентифициране на допълнителни възможности за подобряване на ефективността при осъществяване на дейностите на ДП РВА.

ДП РВА отчита устойчива тенденция за повишаване на ефективността на дейността при осигуряване на АНО. Предприятието е набелязало набор от мерки за оптимизиране на разходите за АНО и за повишаване на ефективността на дейността в краткосрочен и дългосрочен план. За провеждането им се търси и необходимото съдействие и от ГД ГВА и от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

В последните няколко години се наблюдава тенденция за намаление на разходите на ДП РВА, независимо от нарастването на цените на стоките и услугите в страната. Това, съчетано с нарастването на трафика и плавното намаляване на състава, доведе до повишаване на ефективността на дейността.

Като едни от основните цели на бизнес-плана на предприятието са заложили запазването на стойност по-ниска от 400 евро на показателя „евро на съставен контролиран час“ и задържането на таксовата единица „прелитане“ под 40 евро в следващите 3 години. Стойността на тези показатели се наблюдава текущо и при настъпването на трайни изменения в обема на обслужвания трафик, ще се дефинират отново. Повече информация относно повишаването на ефективността на дейността има в докладите на Комисията за преглед на дейността (PRC) на Евроконтрол. Подобряването на ефективността на дейността е постоянен процес, който ще продължи и през следващите години. До края на 2014 г. ще бъде следвана разходната рамка заложила в Националния план за ефективност на Република България за периода 2012-2014 г., приет с решение на Европейската комисия в средата на 2012 г.

Разработен е план за ефективност за Втори референтен период (2015-2019 г.), съгласно изискванията на Регламент 390/2013. В него показателите, част от показателите за четирите ключови области на дейността – Безопасност, Околна среда, Капацитет и Разходна ефективност, наблюдавани от Европейската комисия, са дефинирани, както на национално, така и на ниво ФБВП Дунав.

IV. ОТНОШЕНИЯ С КЛИЕНТИТЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ

В съответствие с годишния план за дейностите по управление на отношенията с клиентите през 2014 г. и политиката на предприятието за налагане на прозрачност и доверие с клиентите, през годината бяха организирани поредица от мероприятия. Консултативните срещи вече традиционно способстват за ефективна комуникация и обмен на важна информация с клиентите и партньорите на ДП РВД.

На 28 май 2014 г. в гр. Бургас се проведе консултативна среща, между представители на клиентите, летищните оператори и ДП РВД, във връзка с обслужването на въздушното движение от летищата Варна и Бургас през летния сезон. На срещата присъстваха представители Летищен център (ЛЦ) за обслужване на въздушното движение (ОВД) Варна, ЛЦ за ОВД Бургас, Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ (ГД ГВА), „Фрапорт туин стар мениджмънт“, ТСЕМ АД летище Варна и летище Бургас, летище „Чайка“, авиокомпаниите „Еър Виа“, „Български Еър Чартър“, „Би Ейч Еър“, както и на АОПА Асоциацията на собствениците на въздухоплавателни средства и пилотите в България България.

През месец май се проведе двустранна и многостранна консултативни срещи относно Плана за ефективност на ФБВП Дунав за Втория референтен период 2015 -2019 г. С оглед на развитието на ситуацията по отношение на използването на въздушното пространство на Украйна, Сирия и Ирак бяха проведени допълнителни консултативни срещи през м. юли, август, октомври и ноември с представители на авиокомпаниите и Международната асоциация по въздушен транспорт (IATA) за постигане на договореност относно сценария за следващите пет години, както и условия при които планът за ефективност да се ревизира при необходимост. Поради динамичния характер на процесите, консултативните срещи ще продължат и през 2016 г.

На 10.12.2014 г. в ЕЦ за УВД, се проведе среща между представители на авиокомпаниите, които провеждат полети на летище София, представители на летищния оператор, наземни оператори, ГД ГВА и ДП РВД. От страна на авиационните оператори, на срещата присъстваха представители на „България Ер“, „Български Еър Чартър“, „Wizz air“, „Lufthansa“, „Turkish airlines“, „British airways“, „Air France“ и „Qatar Airways“. Също така имаше представители на „Летище София“ ЕАД и наземните оператори „Goldair Handling“ и „Swissport Bulgaria“ АД, летище Лесново и АОПА България.

През 2014 г. се проведеха две редовни срещи на учредения през 2013 г. форум „Съвместно управление на въздействието върху околната среда от авиационните дейности в района на летищата София/Варна/Бургас/Пловдив/Горна Оряховица“ (СУВОС), в които взеха участие представители на ДП РВД, ГД ГВА, на летищните оператори „Летище София“ ЕАД и „Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ АД, както и на авиокомпаниите „България Ер“, „Wizz Air“ и „Air Via“. По време на срещите бяха дискутирани редица въпроси, касаещи намаляването на авиационния шум, възможните мерки при нарушаване на маршрутите за отлитане и долитане, както и мерки за информиране на обществеността относно работата на СУВОС. На втората среща присъстваха представители на румънския доставчик на АНО – ROMATSA, както и представител на Евроконтрол, който запозна аудиторията с новия документ на Евроконтрол „Спецификация за СУВОС“.

V. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

През 2014 г. ДП РВД продължи своята дейност като активен член и партньор в работата на международните организации в сферата на гражданската авиация – ICAO,

Евроконтрол, CANSO и съответните структури на ЕК. Международната дейност на ДП РВД през 2014 г. се характеризира с интензивно участие на ръководството и представители на предприятието в сесии на Временния съвет и последващи сесии на Комисията на Евроконтрол, в заседанията на Съвета за управление на мрежата за УВД (Network Management Board), в съвещания на управителните органи на организацията за аеронавигационни услуги CANSO (ЕС3 и годишните събрания на изпълнителните директори на CANSO) и нарочните работни групи, както и във форуми на ЕК и ICAO и регионални инициативи.

Основни акценти в международната дейност на ДП РВД през 2014 г. са задълбочаване и разширяване на регионалното сътрудничество в областта на предоставянето на аеронавигационно обслужване (АНО).

След установяването на 06 ноември 2013 г. в София на платформата за регионално сътрудничество (GATE ONE) от генералните директори на (ДАНО) на Австрия, България, Чешката република, Хърватия, Полша, Литва, Унгария, Румъния, Словакия и Словения, към нея се присъедини и ДАНО на Босна и Херцеговина. GATE ONE обхваща три функционални блока въздушно пространство (Baltic FAB, DANUBE FAB и FAB CE) и насърчава ефективността на управлението на европейския въздушен трафик, чрез засилено сътрудничество между участващите доставчици на услуги и координирана комуникация на съвместни позиции по водещи теми в областта на АНО. В рамките на инициативата се разработиха основополагащи документи (процедурни правила, правомощия и др.), които бяха дискутирани на две срещи на ниво генерални директори на ДАНО, проведени съответно през м. февруари в Полша и през м. май в Унгария.

В рамките на вече установените механизми за сътрудничество с ДАНО на Турция и Сърбия и Черна гора се проведе редица срещи на управленско и експертно ниво за решаване на стратегически и текущи въпроси от взаимен интерес в областта на предоставянето на АНО и организацията на въздушното пространство в региона.

В периода се активизира и взаимодействието с ДАНО на Македония и Грузия.

През 2014 г. ДП РВД успешно приключи дейностите по проекта „Координация на Доставчици на Аеронавигационно обслужване в рамките на Междинното звено за управление на внедряването (IDSG) на програмата SESAR” („Air Navigation Service Providers (ANSPs) coordination within Interim Deployment Steering Group (IDSG)”). Целта на проекта бе да подпомога IDSG в дейностите по управление на Програмата за изследване на управлението на въздушното движение в Единното европейско небе – SESAR за внедряването на всички технологични елементи на Междинната програма за внедряване, в изпълнение на Европейския генерален план за УВД.

През 2014 г. по покана от ENAV SpA – ДАНО на Италия, ДП РВД се включи в подготовката на общо предложение до Съвместното предприятие за разработване на ново поколение Европейска система за управление на въздушното движение SESAR (SESAR JU) за работа по програма SESAR 2020. Работата по програмата ще започне през 2016 г., след приоритизиране на дейностите и конкретизиране на приноса на заинтересованите страни.

VI. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ

През 2014 г. бяха обслужени общо на брой 690 824 полети, което е с 23.52% повече от 2013 г. В сравнение с 2013 г. общият брой прелитачи ВС се е увеличил с 26.82%, достигайки до 611 822. Броят на полетите от и на територията на българските летища е 79 002, което представлява увеличение от 2.82% в сравнение с 2013 г.

Като цяло общият брой обслужени полети следва възходяща тенденция, като през 2014 г. има увеличение на темпа на нарастване в сравнение с този от предишните години. До известна степен по-високия темп на ръст на трафика през 2014 г. се дължи на

устойчивата тенденция на нарастване на потока трафик от/за Турция, което се обуславя от редица фактори, като:

- най-кратките маршрути, свързващи Турция с Европа, преминават през въздушното пространство на Република България;
- силно развитата туристическа индустрия на Турция и нарастващия обем на чартърните превози;
- многомилionenната турска диаспора в западноевропейските страни, обуславяща значителен обем на редовните полети между тези страни и Турция;
- силно развития авиационен отрасъл и модерния граждански въздушен флот на Турция.

При останалите потоци от прелитащи въздухоплавателни средства значително влияние оказват и ще оказват следните събития от първите десет дни на м. април 2014 г., както следва:

- На 03.04.2014 г. бе отворено въздушното пространство на Косово (т. нар. сектор на KFOR), което ще се обслужва за период от 5 години от унгарския доставчик на АНО – Hungarocontrol. Като цяло това действие се очаква да повлияе в отрицателна посока върху потоците, свързани с дестинации в северозападна Европа от/до Гърция, Кипър и Израел и от/до Северна Африка. Направен е анализ върху натоварването на кои трасета ще се отрази негативно отварянето на въздушното пространство на Косово. Наблюдаваният към края на периода ефект върху трафика по тези трасета е разнопосочен, но на този етап се очаква ефектът да бъде намаление от около 15,000 обслужени единици в годишен аспект. Анализът на този ефект се извършва ежемесечно и пълното влияние ще може да бъде по-точно оценено в началото на следващата година;
- На 08.04.2014 г. с NOTAM, турският доставчик на АНО – DHMI, затвори трасето UP975 през въздушното пространство на Сирия, което представляваше по-кратка опция за летене в посока Персийския залив. Това трасе бе открито на 07.04.2011 г. и бе използвано основно от някои големи авиокомпаниите от района на Персийския залив като по-кратка опция за полети до тази дестинация. След това, с развитието на конфликта в Сирия през 2012 г., броят на компаниите, които го използваха намаля. Това трасе се свързва с мрежата през българското въздушно пространство, като затварянето му предполага трафикът в югоизточна посока за Близкия изток (Персийския залив) отново да минава основно през Румъния;
- На 03.04.2014 г. във връзка с проведения референдум в Крим през м. март 2014 г., от страна на Русия бе декларирано, че тя поема обслужването на трафика в Район на полетна информация (РПИ) Симферопол, в т.ч. и над открито море, като последното по международните договорености е делегирано на Украйна. Поради наличието на два органа за ОВД в едно въздушно пространство (ВП), което е недопустимо от гледна точка на безопасността, от страна на ИКАО, Евроконтрол и EASA бяха отправени препоръки да не се лети през това ВП до изясняване на обстановката. Това доведе до значително увеличение на трафика през нашето ВП на въздухоплавателни средства, които изпълняват полети от/до Близкия Изток, Далечния изток, както и на част от трафика от/за Русия до Средиземно море, който преди летеше основно през ВП на РПИ Симферопол.

Допълнително, на 18.07.2014 г., вследствие на инцидента с полет МН17 на Малайзийските авиолинии, украинските власти взеха решение за затваряне за полети на източната част на Район на полетна информация (РПИ) Днепропетровск. Наблюденията

сочат, че голяма част от авиопревозвачите избягват целия РПИ Днепропетровск, не само затворената източна част. Това води до допълнително увеличение на трафика през нашето ВП на въздухоплавателни средства, които изпълняват полети основно от/до Далечния изток.

Сумарно, негативното влияние на първите две реорганизации на ВП по отношение на ДП РВД, бе изцяло неутрализирано и надхвърлено от положителния за нашата страна ефект от пренасочването на трафика поради проблемите във ВП на РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск. Тези въпроси ще намерят своето решение в зависимост от развитието на политическата ситуация в Украйна и Русия.

Доколкото ситуацията в РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск се запази, се реализира значително увеличение на обслужвания трафик над прогнозата за 2014 г., заложена за Националния план за ефективност за Първи референтен период. Превਿшението на излишъците над прогнозата следва да се уреди съгласно схемата за споделяне на риска в Регламент 391/2013 г. и то следва да се извърши изцяло през 2016 г.

Очакванията са през 2015 г. да продължи тенденцията за увеличаване на броя на обслужвани полети.

През 2014 г. броят на общо обслужените единици е нараснал до 2,743,606, което представлява увеличение с 33.32% спрямо 2013 г. и с 29.54% спрямо заложената за 2014 г. прогноза в Националния план за ефективност.

През летния период на 2014 г. не е регистрирано закъснение на ВС поради причини, свързани с ограничения на потоците въздушно движение, въпреки значителното нарастване на трафика. Това се дължи на добрата организация и непрекъснато подобряване технологията на работа, изразена в норми и процедури за обслужване на въздушното движение.

В изпълнение на регламент 1035/2011 беше сключена нова застраховка за отговорността за причинени на трети лица вреди, произтичащи от действията на предприятието в качеството му на ДАНО в обслужваното гражданско ВП на Република България за 2014 – 2015 г. - форма „АРИЕЛ“.

VI.1. Обслужване на въздушното движение

Един от основните приоритети в дейността на отдел ОВД е поддържане и актуализиране на оперативните наръчници за ОВД. През 2014 г., във връзка с въвеждане на Регламент 923/2012, беше изготвена и въведена в сила поправка № 4 на Наръчник за ОВД, част първа. Поправки също така бяха изготвени и в Наръчник за ОВД, част втора, ЛЦ за ОВД Варна и ЛЦ за ОВД Бургас.

Отчитайки важността на гражданско-военната координация при ОВД и осигуряване на безопасността на ВД при съвместното използване на обслужваното ВП на Република България, се подписа „Споразумение при изпълнение на задачи за контрол над въздухоплаването при охрана на въздушното пространство на Република България (Air Policing) и установяване на минимални норми за сепарация между въздухоплавателни средства (ВС), извършващи полети като общо въздушно движение (ОВВД) и оперативно въздушно движение (ОпВД) в мирно време“ и „Споразумение за взаимодействие между ДП РВД и Командване на ВВС за използване на летище Варна и летище Бургас за кацане в аварийни ситуации на военни въздухоплавателни средства, изпълняващи полети като оперативно въздушно движение“.

Изготвени са поправки и допълнения в договорите за взаимодействие със съседни органи за ОВД.

От 2014 г. започна издаването на бюлетини по УВД, относно теми, свързани с обслужване на въздушното движение. Бюлетините съдържат информация и пояснения на ръководителите на полети за теми, свързани с ОВД, за които е установено, че има такава

необходимост. Първият издаден бюлетин по УВД е за обслужване на полети, провеждани по ПВП.

За предстоящото въвеждане на CPDLC, бяха разработени ОВД процедури за използването на тези функционалности в автоматизираната система за УВД. Процедурите и съответно интерфейса „човек-машина“ бяха проверени и актуализирани за проведената за тази цел симулация в реално време в CRDS на HUNGAROCNTRCCL.

Съгласно плана за въвеждането на Регламент 923/2012, беше актуализирана националната нормативна база, определяща ОВД и правилата за полети. Бяха изготвени проекти за изменение на Наредба №11 за обслужване на въздушното движение във въздушното пространство на Република България и на Наредба №2 за правилата за полети, които по късно бяха въведени с сила и публикувани в Държавен вестник.

За предстоящото въвеждане на A-SMGCS на летище София са разработени оперативни процедури за използване на функционалностите на A-SMGCS, както и на OSED за нуждите на съпътстващите дейности по безопасност.

Активното поддържане на отношенията с клиентите на ДП РВД е от изключителна важност за съвместните дейности при ОВД. В тази връзка са проведени презентация за въвеждането на ILS CAT III B на летище София, работна среща, относно подготовката за работа при есенно-зимни условия и организацията на антиобледенителната обработка на летище София, както и консултации, относно необходимостта от модернизацията на ILS ПИК 09 на летище София.

Като страна членка на международната организация за гражданска авиация (ICAO) има задължение за осъществяване на дейност за търсене и спасяване на въздухоплавателни средства. В тази връзка през 2014 г., с водеща роля на ДП РВД, беше разработен проект на национален план за търсен и спасяване при авиационни произшествия и проект за изменение на закона за гражданско въздухоплаване.

ДП РВД активно участва в координирането на дейностите по ОВД на международно ниво, осъществявано главно чрез срещи и съвещания на различни групи и подгрупи като NETOPS, APDSG и Rulemaking Group for 'Requirements for ATS', на които основно се дискутират предложения за предстоящи промени в ОВД процедурите, залегнали в документите на ICAO.

VI.2. Управление на въздушното пространство

Управлението на въздушното пространство е ключов фактор за предоставянето на качествено и ефективно обслужване на въздушното движение. През 2014 г. ДП РВД продължи да подобрява ОВП в контролираните райони на летищата и активно да съдейства за развитието му в национален и международен план.

От съществено значение за реализиране на проектите за промяна в ОВП е подготовката на качествени и своевременни публикации в Сборник AIP на Република България.

Проектът за въвеждане на въздушно пространство за свободно планиране (ВПСП) е един от най-значимите от гледна точка на въздухоплаването у нас. Същият е успешно реализиран от 16 ноември 2013 г. и продължава по-нататъшното му изпълнение в последващите му етапи през 2014 г. В тази връзка е подготвен план за промяна на долната граница на прилагането на ВПСП от полетно ниво 245 до минималните полетни височини в отделните сектори.

През 2014 г. е изготвен план за провеждане на симулации в реално време за поетапното въвеждане на ВПСП във въздушното пространство на DANUBE FAB над полетно ниво 310. В тази връзка са подготвени различни сценарии с трафик и организация на въздушното пространство, които са предоставени в Експерименталния център на Евроконтрол в Бретини, Франция за по-нататъшна обработка.

Във връзка с рязкото нарастване на трафика от м. април 2014 г. и с цел повишаване на ефективността е разработена нова секторизация във фамилия сектори Варна, където увеличението на трафика спрямо същия период на предходната година надвишаваше 100% в определени периоди от време. Новата секторизация е въведена в сила от 01.05.2014 г.

С цел оптимизиране на използване на съществуващите сектори и подобряване на капацитета на ВП е въведена методика за допълнителна оценка на работното натоварване (OTMV). С тази методика е:

- ✓ ограничен риска при допускане на превишения на секторните капацитети;
- ✓ възможно намаляване на броя на необходимите сектори за определен период от време;
- ✓ повишена ефективността на ОВД.

През 2014 г. са предприети редица важни стъпки за промени в съществуващата нормативна уредба с цел подобряване на гражданско военната координация. Подготвено и проведено е първото заседание на Съвета за управление на въздушното пространство в изпълнение на изискванията на Наредба № 19 за функциониране на единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство. С участието на експерти от ДП РВА са изготвени:

- програма за работа на Съвета за управление на въздушното пространство (СУВП);
- оценка на гъвкавото използване на въздушното пространство;
- предложение за оптимизиране на временно отделените зони;
- анализ на дейностите изискващи резервиране или отделяне на ВП.

В оперативен план разпределението и използването на ВП беше координирано за осигуряване на различни тренировки и учения на BBC.

Извършени са редица дейности, свързани с въвеждане на системата на Евроконтрол за управление на въздушното пространство Local and Sub-regional airspace management system (LARA) в редовна експлоатация. Изпълнен е „План за въвеждане на система LARA в редовна експлоатация“. Проведено е обучение на служители от двете организации за работа със системата. Системата LARA е сертифицирана от ГД ГВА на 07.08.2014 г. Системата LARA е въведена в редовна експлоатация.

Държавно предприятие РВА активно участва в координирането на дейностите по ОБП на международно ниво, осъществявано чрез съвещания на различни групи и подгрупи на ICAO (RDGE, ICAO EUR PBN Task Force), EBPOKОНТРОЛ (RNDSG, RAD Management Group, RAISG, Capacity Planning Sub-Group) и семинари. Редовно се провеждаха координационни срещи с органи на съседни държави за обсъждане на оперативни и стратегически въпроси по отношение на граничните интерфейси и организацията на ВП в региона.

През 2014 г. беше подобрен анализа на различни параметри на ВП чрез прилагането на разнообразни средства и методи за симулация, включително и в реално време. Предложенията за нови трасета се разработват въз основа на реалните данни за потоците на въздушното движение. Завършени са редица изследвания за нивата на трафика, комплексността и оптималните секторни конфигурации за 2015 г.

Държавно предприятие РВА активно работи за въвеждане на сателитна навигация в районите на летищата. Разработени са проекти на процедури за подходи по сателитна навигация за летищата Бургас и Варна. Предвижда се изготвените процедури да бъдат въведени в летищните контролирани райони на Бургас и Варна от 30 април 2015 г.

Сключен е договор EGNOS working agreement (EWA), с което ДП РВА (България) урежда нормативната рамка за използване на системите GPS и EGNOS при полети в районите на летищата.

С разрешение на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията в съответствие с чл. 53б, т. 4 от ЗГВ, ДП РВД участва в проект „Navigation SESAR Concepts Involving Operations” (NASCIO). Проектът NASCIO е финансиран от ЕК, при което беше извършена задължителната летателната инспекция на посочените процедури за полети.

VI.3. Развитие и лицензиране на ръководителите на полети

Правилното планиране и навременно осигуряване на необходимия брой оперативен персонал – ръководители на полети (РП) за органите за ОВД в страната е необходимо условие за осигуряване на дейността на ДП РВД, свързано с предоставяне на регулярно, ефективно и безопасно обслужване на полетите в България.

През 2014 г., бяха утвърдени петгодишни планове на органите за ОВД за периода 2015-2019 г.

Напрегната международна обстановка в югоизточната част на Европа и затварянето на въздушното пространство над Украйна, доведе до значително нарастване на прелитания трафик над страната, който през месеците април и май на сектори ВАРНА се увеличи със 70%.

Свързано с новата обстановка в плана на органа за ОВД София КОНТРОЛ бе отразена необходимостта от значително увеличаване на броя РП работещи там, като за целта бяха преобучени около 20 РП. Допълнително, чрез вътрешни подбори от летищните центрове от страната бяха подбрани и преобучени още 10 РП.

В останалите центрове за ОВД бяха проведени 2 вътрешни подбора и общо 8 РП започнаха обучение за органа ОВД „ПОДХОД“.

Съгласно залегналото в плановите за обучение, чрез външни подбори през 2014 г., бяха приети още 12 кандидати за РП.

Нарасналата необходимост от повече РП и тяхното обучение наложи подбора и обучение на нови 6 РП-инструктори на работно място.

Поддържането на компетентност от оперативния персонал, притежаващ свидетелства за РП е едно от основните задължения на самите РП и на ръководните органи в ДП РВД, следящи за изпълнението на тези изисквания, които са част от изискванията на Регламент 805/2011/ЕС. Във връзка с това бе разработен проект за промени в структурата и състава на изпитващите бордове в центровете за ОВД.

Поддържането и съхранението на оперативна база данни за квалификацията и компетентността на оперативния персонал от органите за ОВД на РЦ/ЛЦ за ОВД, притежатели на свидетелства за РП (ATCL) и координатори за УВД (CATM) е необходимо условие за извършване на дейностите по ОВД, съгласно изискванията на националните регламентиращи документи и Регламент 805/ЕС/2011.

Поддържането на ниво на владение на английски език от РП, в съответствие с ANNEX 1 на ICAO и Регламент 805/2011/ЕС, се осъществява чрез провеждане на курсове по авиационен английски за РП, което се явява приоритетна задача, свързана с квалификацията на РП, във връзка с което, през 2014 г. бяха проведени 8 курса.

VI.4. Аеронавигационно информационно обслужване

С цел своевременно актуализиране на сборник AIP, през 2014 г. в отдел АИО са изготвени, публикувани и разпространени на CD и хартиен носител 21 аеронавигационни публикации.

Отдел АИО поддържа статичната база данни на ДП РВД в Европейската AIS база данни - EAD, като публикува всички статични данни от издадените български

аеронавигационни публикации за годината. В общеевропейската система отдел АИО публикува и всички разпространявани от ДП РВД аеронавигационни публикации.

Отдел АИО предоставя директен достъп до постоянна, статична информация от сборник Аеронавигационна информация и публикация (AIP) на Република България в .PDF формат на корпоративния външен web сайт на ДП РВД и вътрешния портал на ДП РВД и поддържа електронна библиотека от сборници AIP на вътрешния портал на ДП РВД за страни, предоставящи AIP на CD ROM. Ежемесечно отдел АИО предоставя публикации на съседните FIR за нуждите на актуализация на система SATCAS.

През 2014 г. в отдел АИО бяха предприети мерки за промени в нормативната уредба и отразяване на приложимите за ДП РВД международни изисквания. В тази връзка беше изготвен нов проект на Наредба 15 за аеронавигационно информационно обслужване.

С цел отразяване на изисквания от Регламент (ЕО) 73/2010 на Европейската Комисия за качество на аеронавигационните данни, в отдел АИО са разработени процедури, които са публикувани в „Наръчник за АИО“, включващи механизми за проследяване на своевременност; механизми за проследяване на точност на аеронавигационните данни; механизми за докладване, измерване и отстраняване на грешки и механизми за защита на данните. Проведена е процедура по възлагане на обществена поръчка за консултантски услуги - GAP анализ за съответствие спрямо изискванията на Регламент 73/2010. Регламентът поставя нови изисквания не само към доставчиците на аеронавигационно обслужване, но и към всички лица, органи и институции, които са част от процеса на създаване и обработка на първични аеронавигационни данни и информация.

Във връзка с въвеждане в сила на Регламент 923/2012 на Европейската Комисия са публикувани промени в сборник AIP Република България.

В края на 2014 г. отдел АИО стартира проект за въвеждане на eAIP. Изготвена е документация включваща план за внедряване на eAIP; концепция, оперативни и технически изисквания за eAIP.

Изготвени и публикувани са две нови издания на „Наръчник за АИО“ и две методически указания.

Проведено е обучение на нов специалист по изготвена нова програма за първоначално обучение на специалисти в отдел АИО.

VI.5. Аеронавигационно метеорологично обслужване

Изградена е концепция за промяна в аеронавигационното метеорологично обслужване, предоставяно от ДП РВД. Промяната съдържа реорганизация на дейностите по „Прогнози и предупреждения“ и въвеждане на автоматизирано разпространение на метеорологични сведения за летищата Пловдив и Горна Оряховица. Чрез оптимизиране на работата по АМО ще се постигне намаляване на разходите по предоставяне на тази услуга при запазване на постигнатите нива на безопасност и качеството на обслужването. Реализацията на промяната е планирано да бъде извършена през 2015 година.

Съвместно с ГД ГВА е изготвено изменение и допълнение на Наредба 3 на МТИТС, обнародвано с Държавен вестник брой 71 от 26 август 2014 г. изменението отразява поправка 76 на Анекс 3 на ИКАО. Извършено изменение на вътрешни правила и процедури, въз основата на изменената Наредба 3.

Реализиран е проект за подмяна на автоматизирани метеорологични наблюдателни системи (АМНС) в ЛЦ за ОВД Пловдив и Горна Оряховица. В оперативната работа са въведени последно поколение АМНС Vaisal AviMet 7. Извършени са дейности по сертифициране на системите, както и обучение на метеорологичният персонал, разработване на ръководство за работа и инструкции.

За ЛЦ за ОВД Пловдив и ЛЦ за ОВД Горна Оряховица е въведена в редовна експлоатация ATIS (Automatic Terminal Information Service), съдържащ метеорологична информация и информация от общ характер за съответното летище.

Периодично са изготвяни климатични справки за ползватели на аеронавигационно метеорологично обслужване. Продължава и поддържането на климатичната база данни за петте международни летища, както и архив на изображенията от доплеровите метеорологични радарни.

Изготвена и утвърдена е „Схема за компетентност на аеронавигационният метеорологичен персонал в ДП РВД“. Схемата отговаря на изискванията на Световната метеорологична организация и ИКАО и указва процедурите, които трябва да бъдат изпълнени за да бъде наблюдавана, проследявана и потвърждавана компетентността на персонала извършващ АМО. Въз основа на схемата е извършено оценяване на аеронавигационният метеорологичен персонал.

В оперативната работа е въведена прогноза за опасни метеорологични явления, които могат да окажат влияние върху капацитета на контролираното въздушно пространство. Въведена е услугата „GAMET по телефон“ предназначена за авиацията с общо предназначение и улесняваща достъпа до метеорологична информация. Уеднаквена е мерната единица за скорост на вятъра – всички метеорологични продукти предоставят скоростта на вятъра във възли.

VI.6. Авиационен учебен център

През 2014 г. Авиационният учебен център към ДП РВД изпълнява своите функции като сертифицирана организация за обучение към Доставчика на аеронавигационно обслужване - ДП РВД. АУЦ е със статут на обучаваща организация на основание Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на съвета и Регламент (ЕС) № 805/2011 на Комисията. Обучението в Авиационния учебен център се провежда по одобрени от ГД ГВА учебни планове и програми, в съответствие със ССС версия 3.0., осигуряващи постигането на целите на обучението.

АУЦ функционира и като учебен център с валиден сертификат за подготовка на авиационни специалисти, издаден съгласно изискванията на Наредба 27 на МТИТС.

През 2014 г. в изпълнение на основната си дейност Авиационният учебен център предостави обучение за придобиване и поддържане на квалификацията на авиационен персонал за нуждите на ДП РВД (РП и ИТП за продължаване валидността на квалификационни класове и разрешения).

В съответствие с необходимостта за подготовка на нови кадри бяха проведени курсове за първоначално обучение на кандидати за РП осигуряващи нуждите на РЦ/ЛЦ за ОВД. Бяха подготвени и проведени курсовете за придобиване на втори квалификационен клас за РП от РЦ/ЛЦ за ОВД София, Варна и Бургас, както и обучение и тренировка за поддържане на компетентност на всички РП съгласно одобрен план.

Успешно приключиха тестовете за приемане на място на симулаторен комплекс BEST на фирмата Micro Nav LTD. Същият разполага с 3D Кула и 16 радарни позиции (8 сектора).

През 2014 г. се проведе опреснителен курс за борден оператор с квалификационен клас NFIS за нуждите на облитане на технически средства и системи.

АУЦ има основна роля при провеждане на изпити за проверка на езиковата квалификация на РП, съгласно изискванията на оперативно ниво 4 по английски език, в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 16.01.2003 г. за свидетелствата за правоспособност на авиационния персонал. Разработена и одобрена е процедура за провеждане на изпит за оценяване нивото на владение на български език за целите на гражданското въздухоплаване – БГВ.

VII. ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

VII.1. Развитие и лицензиране на инженерно-техническия персонал

Съгласно изискванията на Схемата за компетентност на инженерно-техническия персонал (ИТП) и на Наредба 1 на МТИТС, през 2014 г. са проведени необходимите опреснителни обучения и изпити с цел поддържане на квалификацията на ИТП за техническото обслужване на съоръженията и системите за УВД. Бяха проведени редица квалификационни курсове за придобиване на нови знания от ИТП. Съгласно програмата за повишаване на квалификацията на персонала бяха проведени специализирани курсове според необходимостите в различните сектори.

VII.2. Комуникации

През 2014 г. бе подобрена надеждността на обслужването по комуникации с централите за ОВД в страната и със съседните страни, като бе модернизирана Регионалната IP мрежа – Румъния, Сърбия, Гърция и Турция. Изградена е нова високоскоростна 2 MB/s линия с центъра за УВД в Белград. Въведени са нови услуги по резервиране на преноса на информация между регионалните центрове.

Модернизирана е телекомуникационната мрежа на ДП РВД (АНТИМ), като са инсталирани нови IP маршрутизатори и нови токозахранващи устройства. Повишена е надеждността и достъпността на мрежата. Изградени са нови високоскоростни 2 MB/s и 10Base-T Ethernet линии между централите за ОВД и ТРАК „Витоша“ и ТРАК „Върбица“.

Обновени са токозахранващите системи на комуникационните съоръжения, инсталирани в отдалечени комуникационни обекти.

През годината е доставена и инсталирана нова централизирана система за запис и възпроизвеждане на гласова и цифрова информация в РЦ/ЛЦ за ОВД в страната.

Изпълнен е Договор и е инсталиран софтуерен модул към система AFTN/AMHS за реализиране на функционалност CIDIN.

Извършена е доставка на нови радиокомуникационни измервателни уреди.

Подготвени са и са стартирани два големи проекта в областта на комуникациите – „Развитие и модернизация на наземните средства на ДП РВД за осигуряване на радиокомуникационно обслужване „въздух-земя“ и „Развитие на радиорелейната мрежа на ДП РВД“.

В ход е изпълнението на Договор с фирма FREQUENTIS за доставка и инсталация на системи за гласова комуникация (VCS) за централите за ОВД София, Варна и Бургас, в рамките на ФБВП Дунав.

Във връзка с изискванията на Директива 29/2009 на Европейския Парламент и Съвета, относно внедряване на Air Ground Data Link (AGDL) е подписан и се изпълнява Договор за „Осигуряване преноса на данни от/към ВС на авиокомпания, обслужвани от комуникационния доставчик SITA“.

VII.3. Навигация и метеорологична техника

Подписан е договор за модернизация на инструменталните системи за кацане на летище София – ILS/DME09 CAT I и ILS/DME27 CATIII и са извършени фабрични приемни изпитания на оборудването.

Подновена е антенната система на приводна радиостанция LM30 при ЛЦ за ОВД Пловдив, посредством доставка и инсталация на нови мачти – тип мобилни.

Стартираният през 2013 г. проект „Модернизация на автоматизирани метеорологични наблюдателни системи (АМНС) на ЛЦ за ОВД Пловдив и Горна Оряховица“ успешно бе изпълнен през 2014 г. През м. декември 2014 г. системите АМНС са въведени в редовна експлоатация.

Доставени са и инсталирани видеокамери за дистанционно наблюдение на метеорологичните условия и дистанционно излъчване на TREND прогнози при ЛЦ за ОВД Пловдив, Горна Оряховица и Варна. Изработен е web-базиран инструмент за визуализация, проведени са тестове и камерите са въведени в експлоатация като помощно средство.

През 2014 г. успешно е внедрена система ATIS за автоматично оповестяване на аеронавигационна информация при ЛЦ за ОВД Пловдив.

През 2014 г. е стартиран проект за „Модернизация на автоматизирани метеорологични наблюдателни системи (АМНС) на ЛЦ за ОВД Варна и Бургас“, при който ще се извършени подмяна на сензорите от АМНС за измерване на основните метеорологични параметри.

Стартиран е проект за „Модернизация и СМР на VOR/DME“, за участие в обществената поръчка са поканени водещи производители на навигационни системи. Извършени са огледи на всички обекти, подлежащи на модернизация и са получени офертите на кандидатите.

Изпълнява се съвместния проект на Технически университет (ТУ) – София, Лаборатория „Електромагнитна съвместимост на комуникационни системи“ и ДП РВД „Научно-изследователска дейност за мониторинг и анализ на електромагнитните излъчвания в аеронавигационните радиочестотни ленти“.

Продължава поддръжката на опорна станция RIMS-SOF от европейския проект EGNOS.

VII.4. Обзор

По проекта „Проектиране, доставка и инсталация на система за управление и контрол на наземното движение (A-SMGCS) на Летище София“ бяха инсталирани всички подсистеми и проведени успешно приемни изпитания на място на радиолокатора за наземно движение (РНД) на летищна кула „София“ и на вторична кооперативна подсистема ERA MSS MLAT.

Сключен е договор между ДП РВД и THALES с предмет „Модернизация на радиолокационните комплекси на ДП РВД“.

През годината бе обявена ограничена процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Доставка и инсталация на многопозиционна система за независим кооперативен обзор с разширен обхват (WAM - Wide Area Multilateration) за контролираните въздушни пространства на „Подход Бургас“ и „Подход Варна“ и на система за зависим кооперативен обзор (Automated Dependence Surveillance – Broadcast 1090 Extended Squitter - ADS-B 1090 ES) за източната част на контролираното въздушно пространство, обслужвано от ДП РВД“.

VII.5. Автоматизирани системи за управление на въздушното движение

През 2014 г. започна работата по изпитанията и внедряването на един работен пакет по договор 184/24.06.2014 г. с фирма SELEX ES. Внедряването на работния пакет осигурява използване на възможността на автоматизирана система за УВД SATCAS за работа с обзорна информация в режим на транспондера „Mode S“. Същевременно

внедряването на работния пакет осигурява замяна на резервиращата подсистема на автоматизирана система за УВД – SATCAS, както и възможността за актуализиране на информацията в базите данни между оперативната и резервираща системи SATCAS.

Промените в политическата обстановка в Украйна и пренасочване на трафика във въздушното пространство, контролирано от органите за ОВД на РБългария, породиха необходимостта от увеличаване на капацитета, чрез увеличаване на броя на секторите (от 12 на 18 броя) на работни места „Контрол“, за контролираното въздушно пространство на РБългария. В тази връзка през 2014 г. стартираха четири обществени поръчки.

Изпълнена бе и обществена поръчка с предмет „Модернизация на система за единно време“.

VII.6. Информационни технологии.

Завършена е плановата годишна подмяна на компютърната техника по работни места в изпълнение на решение на УС и е стартирана подготовката на трета фаза от стратегията на ДП РВД за периодично обновяване на компютърното оборудване на 3-годишна амортизационна база.

Приключена е в пълен обем планираната доставка на активно мрежово оборудване. Стартирана е и успешно се реализира пълната подмяна на активното мрежово оборудване на ДП РВД и реорганизацията на мрежовата архитектура, с което се решават стратегически задачи на предприятието по отношение надеждността на функциониране на информационната инфраструктура и информационната сигурност.

Със създаването на Дирекция „Информационни системи“ бяха положени основите на интензивна работа по изготвяне и внедряване на процедурите от Системата за управление сигурността на информацията в съответствие с актуализираната версия на ISO/IEC 27001-27002:2013 и на изискванията на Регламент (ЕО) № 482/2008 на ЕК относно изграждане на система за осигуряване безопасността на авиационния софтуер.

Успешно са приключени дейностите на дирекцията по доставката и внедряването на специализирано оборудване за осигуряване на мрежова защита и сигурност на информацията.

Проведена е процедура по ЗОП за независим одит на информационните системи на ДП РВД. Поставено е успешно началото на изграждане нова съвременна организация на ИТ услугите в ДП РВД на проектен принцип и в съответствие с документираните практики на ITIL v.3 (ISO/IEC 20000).

Изградена е проектна организация и екип за участие в подготовката на оферти за Централизираните услуги във връзка с управлението на мрежовите ресурси (Centralised Service on Management of Common Network Resources) по линия на Евроконтрол. На финален етап е изготвянето на оферта по 4 проекта, предвиждащи участие на дирекция „Информационни системи“ по темата Advanced Flexible Use of Airspace.

Осигурена е хардуерно и софтуерно основата за активна виртуализация на сървери на база на използването на SAN с цел постигане висока надеждност и непрекъсваемост на функционирането на основни информационни системи в ДП РВД.

В процес е внедряване на концепция за дистанционно обслужване на дейностите извършвани в сектор ЛАС в ЛЦ за ОВД. Дефинирана е техническата спецификация, архитектурата и дизайна на системата като цяло. Проектиран, разработен и тестван е прототип на програмното осигуряване и се продължава с изграждане на пълнофункционалната система за дистанционно обслужване на сектори ЛАС.

VIII. УПРАВЛЕНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И КАЧЕСТВОТО

Безопасността е основният приоритет за цялостната дейност на ДП РВД. Тя концентрира в себе си продукта на дейностите по оперативните, техническите и финансовите аспекти и е в тясно взаимодействие с изискванията по качеството.

През 2014 г. са извършени периодични анализи за влиянието на авиационните събития върху безопасността на системата за обслужване на въздушното движение. Изготвени са „Годишен анализ на състоянието на безопасността при ОВД в ДП РВД през 2013 г.” и „Анализ на състоянието на безопасността при ОВД в ДП РВД през първото полугодие на 2014 г.”

По отношение на нивото на Културата по безопасност в ДП РВД е изпълнен извършено проучване за оценка нивото на стрес на РП съвместно с психолози и експерти от КАМО. Изготвен е доклад с резултатите, въз основа на който е взето решение за въвеждане на програмата CISM в РЦ/ЛЦ за ОВД. Изготвена е Програма за управление на стреса след критично събитие при ръководител полети в дп “рвд” ДП РВД (Stress Management For AtcoTCO’s in Critical Situations – SM.ACS)“ и предстои нейното въвеждане. Плана за подобряване, изработен съвместно с експерти на ЕВРОКОНТРОЛ. След направения анализ се очертава положителна тенденция в изменението на нивото на културата по безопасност в настоящите резултати спрямо предишната анкета. Това показва, че планираните и изпълнени мероприятия, са правилни и са оказали положителен ефект.

По отношение на зрелостта на Системата за управление на безопасността (СУБ в ДП РВД е преизпълнена целта поставена за 2014 г. от Бизнес-плана на ДП РВД – достигане на 70% до края на 2014 г., а именно през 2014 г. е постигната 85.89% зрялост на СУБ. Изследването по оценката на СУБ е направено от експерти на ЕВРОКОНТРОЛ, използвайки „CANSO’s Standard of Excellence in SMS”.

Стартирано е внедряването на Автоматизирана система за мониторинг на безопасността ASMT на Евроконтрол, като за целта е проведена среща за представяне на новата версия на ASMT и е инсталиран инструментът в ДП РВД. В периода 16-19.12.2013 г. успешно е изпълнен първият етап на инсталацията на ASMT в ДП РВД.

Изготвени са обобщени оценки на безопасността на предоставяните от РЦ/ЛЦ за ОВД обслужвания по навигация и обзор.

Завършени са оценките и досиетата по безопасност в проекти A-SMGCS, CPDLC, Mode-S, LARA, Cross-border Operation във ФБВП Дунав.

Актуализирани са оценките по безопасност на системи и средства, използвани за осигуряване на ОВД, като навигационни и МТО средства, обзорни и радарни системи, системи за гласова комуникация. След обстоен анализ на актуализираните оценки, като мероприятие за подобрене, беше коригирана и допълнена оценката на комуникационното обслужване в РЦ за ОВД София. През 2014 г. са въведени общо 65 промени, като за всяка промяна в оперативните системи е изготвена оценка на значимостта на промяната и план по безопасност при нейното въвеждане.

През 2014 г. бяха регистрирани 302 372 събития, свързани с оперативната дейност, спрямо 260 302 през 2013 г.

От разследваните и проверени събития само 8 са класифицирани като инцидент с клас на сериозност (С) – значителен инцидент. За сравнение, през 2013 г. е имало също 3 събития със същия клас на сериозност Зададените нива по безопасност (ЗНБ) от ГД ГВА за ДП РВД, са дадени в Таблица 1.

Категория авиационен инцидент (АИ)	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
АА (катастрофа)	0	0	0	0
А (сериозен инцидент) + В (голям инцидент)	≤ 0.97	≤ 0.79	≤ 0.75	≤ 0.75
С (значителен инцидент)	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2
План за постигнати нива на безопасност (ПНБ) на ДП РВД АИ на 100,000 полета				
АА (катастрофа)	0	0	0	0
А (сериозен инцидент) + В (голям инцидент)	≤ 0.86	≤ 0.79	≤ 0.75	≤ 0.75
С (значителен инцидент)	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2
<i>ЗНБ са определени на базата на статистически анализ на емпиричните данни с използване на Поасоновото разпределение на вероятностите.</i>				

Таблица 1. Зададените нива на безопасност (ЗНБ) от ГД ГВА за ДП РВД

Въз основа на горната таблица за изтеклата 2014 г. следва, че при обслужени 690 824 ВС, се прогнозира 5 броя АИ с клас на сериозност А + В и 14 броя АИ с клас на сериозност С, а в действителност са реализирани 0 (нула) броя АИ (клас А+В) и само 8 (осем) броя АИ с клас на сериозност С (при прогнозирани 14).

ДП РВД е постигнало ЗНБ и ПНБ за 2014 г.

Като цяло АИ са се запазили като брой, при увеличаващ се брой обслужени ВС през 2014 г. Не са реализирани АИ с клас на сериозност А и клас на сериозност В, а само 83 с клас на сериозност С, както е показано на Графика 1.

Графика 1 Брой авиационни инциденти от категории (А) и (В) на 100 000 обслужени ВС

Тенденцията на промяна на относителния брой авиационни инциденти от категории (А) и (В) на 100 000 обслужени ВС е представена на Графика 2.

Графика 2 Относителния брой авиационни инциденти от категории (А) и (В) на 100 000 обслужени ВС

За посочения период, основавайки се на изгладените данни от графиките с приплъзване за пет и съответно десет години, се отчита трайна тенденция на подобрене на безопасността. За 18 години има 5-кратно подобрене на безопасността от 1.23 на 0.25 осреднени за 5 годишен период. За посочения 15 годишен период, основавайки се на изгладените данни от графиките с приплъзване за пет и съответно десет години, се запазва тенденция на подобрене на безопасността - от 1.26 на 0.54 АИ (клас на сериозност А + В) на 100 хил. обслужени ВС (виж Графика 2, последен ред- данни за 10 години).

В сектор ОРСТС (Облитане на радио и свето-технически средства) са извършени 75 периодични летателни проверки на 48 броя съоръжения за въздушна навигация и кацане, съгласно утвърдения от ГД ГВА годишен план.

За поддържане на свидетелството за ДАНО, в съответствие с изискванията на т.3 от Анекс I на Регламент (ЕС) 1035/2011 г., Интегрираната система за управление (ИСУ) в ДП РВД е сертифицирана за съответствие с международния стандарт ISO 9001:2008. Сертификатът е под двойна акредитация – на Българска служба по акредитация (БСА) и на Службата по акредитация на Обединеното кралство (UKAS). Системата е сертифицирана и по стандарти BS OHSAS 18001:2007 и ISO 14001:2004. Като компонент на ИСУ е внедрена Система за управление на сигурността на информацията, с което в приложимата степен са въведени изискванията на стандарт ISO/IEC 27001:2013. В стремежа си за оптимизация на ресурсите и извличане на добавена полза от действието на ИСУ, през годината беше изпълнена в своята цялост годишната програма за интегрирани одити на ИСУ и СУБ.

ДП РВД продължава да е с подчертан корпоративен ангажимент към околната среда. През 2014 г. беше разработена и приложена методика за инвентаризация на емисиите въглероден диоксид от дейностите на предприятието, в съответствие с изискванията на БДС EN ISO 14064-1:2012 и Ръководството на CANSO (въглероден отпечатък, ниво 1 и 2). Изготвен е доклад за 2013 г., която ще бъде базова година за сравнение с доклада от инвентаризация за 2014 г. и следващите отчетни години.

Въведената система от показатели за ефективност на процесите в ДП РВД е обвързана с ключовите показатели за ефективност от Националния план за ефективност по Регламент (ЕС) № 691/2010. Системата беше доразвита в края на 2014 г., за да осигури

необходимата информация на ръководството за статуса на планираните в годишния план дейности и своевременно откриване на проблеми и тенденции за забавяне.

IX. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

През 2014 г. в ДП РВД беше въведен в реална експлоатация електронен вътрешен и външен обмен на документи. През цялата година деловодната система Евентис R7 беше развивана в посока усъвършенстване на процесите за подпис и съгласуване на документи, като целта беше максимално приближаване до процеса на работа на служителите в предприятието с използвания до момента хартиен документооборот. Всички служители в специализираната и обща администрация в РЦ/ЛЦ за ОВД, както и целият управленски състав на ДП РВД получиха квалифицирани електронни подписи и бяха обучени да работят с електронно подписани документи.

Ползите от въвеждането на електронен документооборот за предприятието са очевидни още през първата година на работа с КЕП и електронно подписани вътрешни и външни документи, като се отчита над 80% по-голяма ефективност при съгласуване и обработване на документацията.

През отчетния период продължи работата по реализация на приоритетите на предприятието за увеличаване на административния капацитет, повишаване на ефективността на дейността и качеството на административното обслужване. Основен акцент беше задълбочаването на процесите на нормативно регламентиране на дейността и засилване на управленските функции на структурните звена.

При управлението на човешките ресурси се следва заложената политика в бизнес-плана на предприятието за плавно намаляване на числеността на състава, съвместяване на функции, чрез допълнително обучение и повишаване на производителността на труда.

Основните процеси в областта на управление на човешките ресурси през 2014 г. бяха насочени към повишаване на качеството на кадровия потенциал на предприятието, като основен ресурс за постигане на стратегическите цели и повишаване на ефективността.

Предвид динамичните условия на вътрешната и международната среда, в която съществува ДП РВД, на основание извършения цялостен анализ на действащата структура на предприятието бяха изпълнени набелязани конкретни действия по нейното оптимизиране. През отчетния период се въведе в действие новата структура на ДП РВД. Изготвени бяха функционални характеристики на структурните звена, отразяващи настъпилите промени във функционалните задължения на звената. Утвърдено бе длъжностното разписание на ДП РВД, изготвени бяха длъжностни характеристики за длъжностите от звената, засегнати от структурните промени и се извърши преназначаването на персонала.

През 2014 г. продължи прилагането на политиката за планиране и подбиране на персонал. При подбирането на персонал, в съответствие със завишените изисквания, заложи в нормативните разпоредби, промяната в длъжностните характеристики и изисквания, свързани с лицензирането на оперативния и инженерно-техническия персонал, са заложи както по-високи критерии в изискванията към кандидатите, така и към методите на изпитване и оценяване. Системата за подбор на персонала се усъвършенства и развива чрез провеждане на специализирани и езикови изпити за оценяване, въвеждане на стандартни процедури и повишаване на компетентността на участниците в комисиите за подбор.

През 2014 г. продължи изпълнението на плана за повишаване квалификацията на служителите в специализирани курсове в Института по аеронавигационно обслужване на Евроконтрол – IANS, Люксембург.

Провеждането на обучения в специализирани курсове на IANS, както и обмяната на опит между членките на Евроконтрол, ще позволи на ДП РВД да бъде част от една безопасна и ефикасна европейска система за управление на въздушното движение.

Успоредно с изпълнението на плана за обучение в IANS, бяха проведени специализирани курсове и обучения по основни направления на дейност в страната и чужбина, включително и специализирано езиково обучение и обучение по общ английски език, провеждано в България.

Х. ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ

През 2014 г. процесите във финансово-счетоводната дейност бяха насочени към покриване на изискванията на националното и европейското законодателство, както осигуряване на сигурно и надеждно финансово-счетоводно обслужване на ДП РВД. С оглед гарантиране на финансовата стабилност на ДП РВД е следвана разумна разходна политика в условията на развиващата се световна финансова криза.

През 2014 г. продължи стремежът и политиката на предприятието за определяне на оптимално ниво на таксовата единица „прелитане” с оглед привличане на допълнителен трафик във въздушното пространство, обслужвано от ДП РВД.

Събираемостта на таксите за аеронавигационно обслужване продължава да бъде висока, около 99%.

Във връзка с промените на националното законодателство бяха актуализирани счетоводния софтуер и софтуера за изчисление на работната заплата.

Изготвени бяха отчети към МТИТС и към ЕК за разходите за 2013 г., свързани с изпълнението на проекта ФБВП Дунав.

Съгласно показателите от извършения финансов анализ е видно, че предприятието е в добро финансово състояние. Стойностите на показателите, характеризиращи дейността му, са подобрени спрямо тези за 2013 г., както следва:

- Нетни приходи от продажби (НПП) – 217 250 хил.лв. (2013 г.: 162 800 хил.лв.), от тях 215 512 хил.лв., (2013 г.: 161 153 хил.лв.) са от аеронавигационни такси.
- Нетни приходи от продажби на един зает – 197.14 хил. лв. (2013 г.: 147.06 хил.лв.).
- Печалба от оперативна дейност спрямо приходи - 12.24% (2013 г.: 22.66%).
- Коефициент на обща ликвидност – 6.10 (2013 г.: 3.78).
- Коефициент на финансова автономност – 3.56 (2013 г.: 5.56).
- Брой на обслужени единици (БОЕ) на един зает – 2,490 (2013 г.: 1,859).

XI. ОЦЕНКА НА НИВОТО НА ЕФЕКТИВНОСТ НА ИЗВЪРШЕНОТО АЕРОНАВИГАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ДОСТИГНАТО НИВО НА БЕЗОПАСНОСТ. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ

XI.1. Изпълнение на Национален план за ефективност на Република България за първи референтен период 2012-2014 г.

Националният план за ефективност на АНО обхваща Първия референтен период от 2012 г. до 2014 г. (РП1). Съгласно приложимото законодателство отчитането на изпълнението на целите за ефективност към показателите за ефективност от Националния план за ефективност се извършва до средата на годината следваща отчетната година, в случая до средата на 2014 г. Необходимите данни ще бъдат предоставени от Евроконтрол, съгласно утвърдените от Европейската Комисия срокове.

Показателите за ефективност на ДП РВД, посочени в Националният план за ефективност, са съобразени с изискванията на действащите към момента регламенти. Съгласно Регламент (ЕС) 691/2010 г. за определяне на схема за ефективност на аеронавигационното обслужване и мрежовите функции, се дефинират четири области на ефективност: „Безопасност“, „Капацитет“, „Околна среда“ и „Разходна ефективност“.

За РП1 държавите-членки са задължени да определят цели за показателите за ефективност в областите „Капацитет“ и „Разходна ефективност“, които трябва да допринасят за постигане на общоевропейските цели.

За Втория референтен период (РП2), който обхваща 2015-2019 г., тези цели ще бъдат допълнително разширени с останалите две области.

В Националният план за ефективност на Република България, ДП РВД е поело и изпълнява ангажимента си да постигне определени цели на показателите за ефективност в областите „Капацитет“ и „Финансова ефективност“, с които да допринесе за декларираните показатели на национално ниво, които са част от общоевропейските показатели за ефективност.

В средата на 2014 г. в съответствие с изискванията на европейското законодателство е представен за оценка от Европейската комисия Плана за ефективност на ниво ФБВП Дунав, в който Република България е партньор. На 09.10.2014 г. Органът за преглед на ефективността (ОПЕ) публикува „Финален доклад за оценка“, чието заключение бе, че са необходими подобрения на плана на ФБВП Дунав за Втори референтен период, за да бъде в съответствие със заложените цели на системно равнище в областите Капацитет и Разходна ефективност. Вследствие на получената оценка са проведени допълнителни срещи и консултации с ОПЕ и ползвателите на въздушното пространство относно ревизиране на допусканията в Плана за ефективност (ПЕ). На 14.11.2014 г. бе коригиран проект на ПЕ, съдържащ ревизия на целите за капацитет и разходна ефективност. ОПЕ изготви нова оценка, която е положителна по отношение на частта за разходната ефективност, но ПЕ следва да се аргументира допълнително в ключовата област капацитет. На 02.03.2015 г. са издадени две решения на ЕК, с които е обявено, че Планът за ефективност на ФБВП Дунав за Втори референтен период в частта му за РБългария е в съответствие с целите за ефективност на общоевропейско равнище в ключовите области Безопасност, Околна среда и Разходна ефективност, а за ключова област Капацитет са необходими подобрения.

XI.2. Безопасност

За РП1 не са дефинирани цели по безопасност в Националния план за ефективност.

Зрелостта на системата за управление на безопасността в ДП РВД се определя на годишна база чрез самооценка за последните три години. ДП РВД си поставя цел да достигне 70% зрялост съгласно показателите на ЕВРОКОНТРОЛ до края на 2014 г.

В ДП РВД се въвежда автоматизирана система за задължително докладване на инциденти, чрез вътрешна процедура, като данните от системата ще се организират в база данни и ще има възможност да бъдат наблюдавани и анализирани постигнатите резултати във всеки един момент.

XI.3. Околна среда

За РП1 не са дефинирани целеви нива на показателите в област Околна среда за ФБВП Дунав и на национално ниво.

В рамките на разработения през 2014 г. План за ефективност на ниво ФБВП Дунав за РП2, бяха предложени и съгласувани от Органа за преглед на ефективността (съгласно

Рег.(ЕС)390/2013) целеви нива за периода 2015-2019 г. на ключовия показател „Средната ефективност на хоризонтален полет по маршрута за действителната траектория“ в област Околна среда.

Със съществен принос за ефективността в ключова област Околна среда е актуалната версия 8 на Европейската трасова мрежа.

XI.4. Капацитет

Планираните мерки в Бизнес-плана на ДП РВД осигуриха постигане на оптимален капацитет на системата.

За периода 2012-2014 г. чрез определени нива за закъснение по маршрута се цели постигане на стойностите на закъснение, зададени от ЕВРОКОНТРОЛ чрез т.нар. механизъм за планиране на капацитета на ВП.

Цели за показател „Капацитет“ (минути закъснение по маршрута) в Националния план за ефективност 2012-2014	2012 г.	2013 г.	2014 г.
Референтни стойности на Евроконтрол	0.11	0.14	0.12
Национален план за ефективност (юни 2011 г.)	0.11	0.14	0.12
Национален план за ефективност, актуализиран декември 2011 г. и приет от ЕК юли 2012 г.	0.11	0.13	0.11

Таблица - Цели за показател „Капацитет“ (минути закъснение по маршрута) в Националния план за ефективност 2012-2014 г.

Оценка на капацитета на въздушното пространство дава показателя средно закъснение по маршрута, както следва:

Средно закъснение на полети по маршрута в РКЦ София ¹			
Период	Цел в Национален план за ефективност (мин.)	Средно закъснение на полет по маршрута (мин.)	Сумарно закъснение по маршрута (мин.)
2014	0.11	0	0

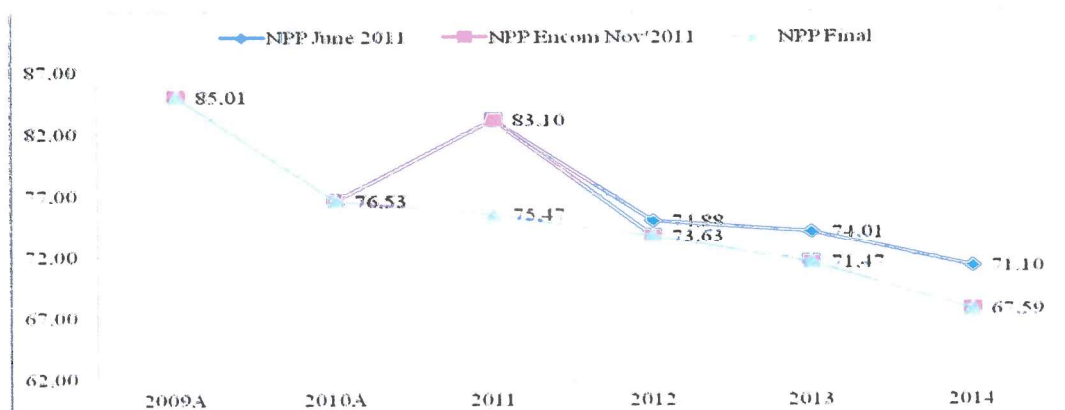
Таблица - Средно закъснение на полет по маршрута в РКЦ София през 2014 г.

XI.5. Разходна ефективност

Основен компонент на разходната част на ПЕ са разходите на ДП РВД за предоставяне на АНО. В резултат на проведеното обсъждане на ПЕ с Органа за преглед на ефективността, ПЕ бе подобрен в сравнение с първоначалния вариант. Постигнатите

¹ Източник 2014 - Local level - ANS performance monitoring, http://prudata.webfactional.com/Dashboard/pp_view_2014.html

результати са понижаване на установената таксова единица (DUR) през референтния период по цени от 2009 г. с (-4.5%) и 2011 г. (-3.6%) при съответни общоевропейски цели от (-3.2%) и (-3.5%).

Графика 3 DUR в национална валута по цени от 2009 г.

Подобряването на разходната ефективност в зоните на летищата също е от особено значение за ДП РВД, което може да бъде постигнато чрез подхода „gate-to-gate“, който ще позволи по-добър баланс между търсенето и предлагането на услугите, както и по-гъвкаво използване на ресурсите.

През 2014 г. ДП РВД продължи тенденцията от последните години да подобрява своята разходна ефективност в стремежа си да предостави обслужване на по-ниска цена при подобряване качеството на обслужване, залагайки целевото подобрене в основата на определяната разходна база. След изтичане на срока на действие на Отрасловото партньорско споразумение с IATA за периода 2007-2011 г., дейността по подобряване на ефективността на предоставяното АНО продължи в контекста на въвеждане на инициативата ЕЕН. Последното се осъществява чрез промени в законодателния пакет от европейски регламенти, в които като задължителни елементи са изготвянето на ПЕ и подобряване на АНО в контекста на ФБВП. ПЕ на РБългария за РП1, беше оценен от Европейската комисия като „допринасящ адекватно“ за постигането на общоевропейските цели в наблюдаваните четири ключови области – безопасност, капацитет, околна среда и разходна ефективност.

Паралелно с това по отношение на разходната ефективност ДП РВД планира и наблюдава показателят евро на съставен контролиран час. Този показател е с над 15% по-нисък от средноевропейските стойности и е на нива под 400 евро. Планира се тази стойност да се понижава плавно през следващите години.

Всичко това беше съпроводено и с подобрена продуктивност при намаляване на персонала и по-специално продуктивността на РП през последните 10 години. По продуктивност на РП и обща продуктивност, РКЦ София е на едно от челните места в Европа, като продуктивността е съизмерима с тази на централноевропейските държави.

XI.6. Прагове на показателите за ефективност

Праговете за първия референтен период ще се контролират от ГД ГВА. В стремежа си да оптимизира показателите за ефективност и в съответствие на Регламент 691/2010, ДП РВД ще наблюдава прагове за ефективност, при надхвърляне на които ще се активират механизми за корекция в политиката на предприятието. Мерките за постигане на капацитет представляват изготвяне и прилагане на коригиращи планове. За разходната ефективност се прилага схемата за поделение на риска, съгласно чл.11а от Регламент (ЕО) 1191/2010.

XI.7. Качество на аеронавигационното обслужване

На база на общите индикатори за закъснение, предоставени от Евроконтрол в таблицата по-долу са представени индикаторите за качество на АНО – предвидимост и надеждност на услугите, предоставяни от ДП РВД.

Индикатори за качеството на АНО на ДП РВД през 2014 г.	
Предвидимост на услугата (% полети закъснели по-малко от 15 минути)	100%
Надеждност на услугата (% полети закъснели по-малко от 60 минути)	100%

Таблица - Индикатори за качеството на АНО на ДП РВД през 2014 г.

XII. ИНВЕСТИЦИИ

Инвестициите заложи в Бизнес-плана на ДП РВД за периода 2013-2019 г. целят поддържане на дейността на предприятието, нивото на безопасност, осигуряването на оптимален капацитет за предоставяне на АНО, както и повишаването на ефективността на ползваните УВД, КНО, АИО и МТО системи. Основните от тях са:

- Модернизация на трасовите радиолокационни комплекси;
- Изграждане на нов радиолокационен комплекс на летище София, състоящ се от S-band първичен и Mode-S вторичен радиолокатор.
- Модернизация на съществуващата автоматизираната система за УВД SATCAS, с цел разширяване и модернизиране на системната архитектура; добавяне на нови функционалности и/или промяна на алгоритмите на съществуващите функционалности продиктувани от изискванията на европейските регламенти (CPDLC, FMTP), и/или използване на обзорна информация от нови сензори;
- Внедряване на цялостна система за контрол и управление на наземното движение (A-SMGCS) на летище София;
- Доставка и инсталиране на нов симулатор за обучение на РП;
- Внедряване на система за независим кооперативен обзор (WAM), система за автоматичен зависим обзор (ADS);
- Модернизация на система за обработка на данни (ARTAS и SDDS)
- Подготвителни дейности по изграждане на система за мониторинг, запис и статус на GNSS;
- Модернизиране на системи ILS/DME27 и ILS/DME09 на летище София.
- Модернизиране на Автоматизирани метеорологични наблюдателни системи (AWOS) на ЛЦ за ОВД Пловдив и Горна Оряховица.
- Подготвителни дейности по модернизация на радиооборудване за УКВ радиовръзка въздух-земя с оборудване, позволяващо работа с 8,33KHz канално отстояние;
- Изграждане на UHF радиопокрытие над територията на страната;
- Въвеждане на CIDIN функционалност на системата AMHS.
- Изграждане на комуникационна инфраструктура и изпълнение на договори с комуникационни доставчици на услугата A/G Data Link Services от/към въздухоплавателни средства.
- Доставка на нова система за гласови комуникации в РЦ за ОВД София и летищните центрове на базата на VoIP.
- Въвеждане на нова централизирана система за запис и възпроизвеждане на гласова информация в РЦ/ЛЦ за ОВД.

- Подготвителни дейности по развитие на радиорелейната мрежа на ДП РВД посредством изграждане на нови радиорелейни трасета.
- Подготвителни дейности по развиване и модернизация на наземна навигационна инфраструктура (VOR-DME);
- Реконструкция на енергийни системи на летищата София, Варна, Бургас и Пловдив.

XIII. РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

XIII.1. Валутен риск

Предприятието е изложено на валутен риск от покупки, продажби и получени заемни средства, деноминирани в чуждестранна валута. Българският лев е фиксиран към еврото в съотношение 1:1.95583. Валутният риск за ДП РВД е породен основно от евентуални транзакции в щатски долари. Ръководството контролира валутния риск чрез фиксиране на покупните, продажните цени и заемите в левове или евро.

XIII.2. Лихвен риск

Предприятието не използва заеми.

Приложение:

1. Национални таксови единици на страните-членки на ЕВРОКОНТРОЛ – 2014 г.
2. Обслужени единици от страните-членки на ЕВРОКОНТРОЛ – 2014 г.
3. Изменение на националната таксова единица на България за периода 2004-2014 г.

Дата: 08.03.2015г.

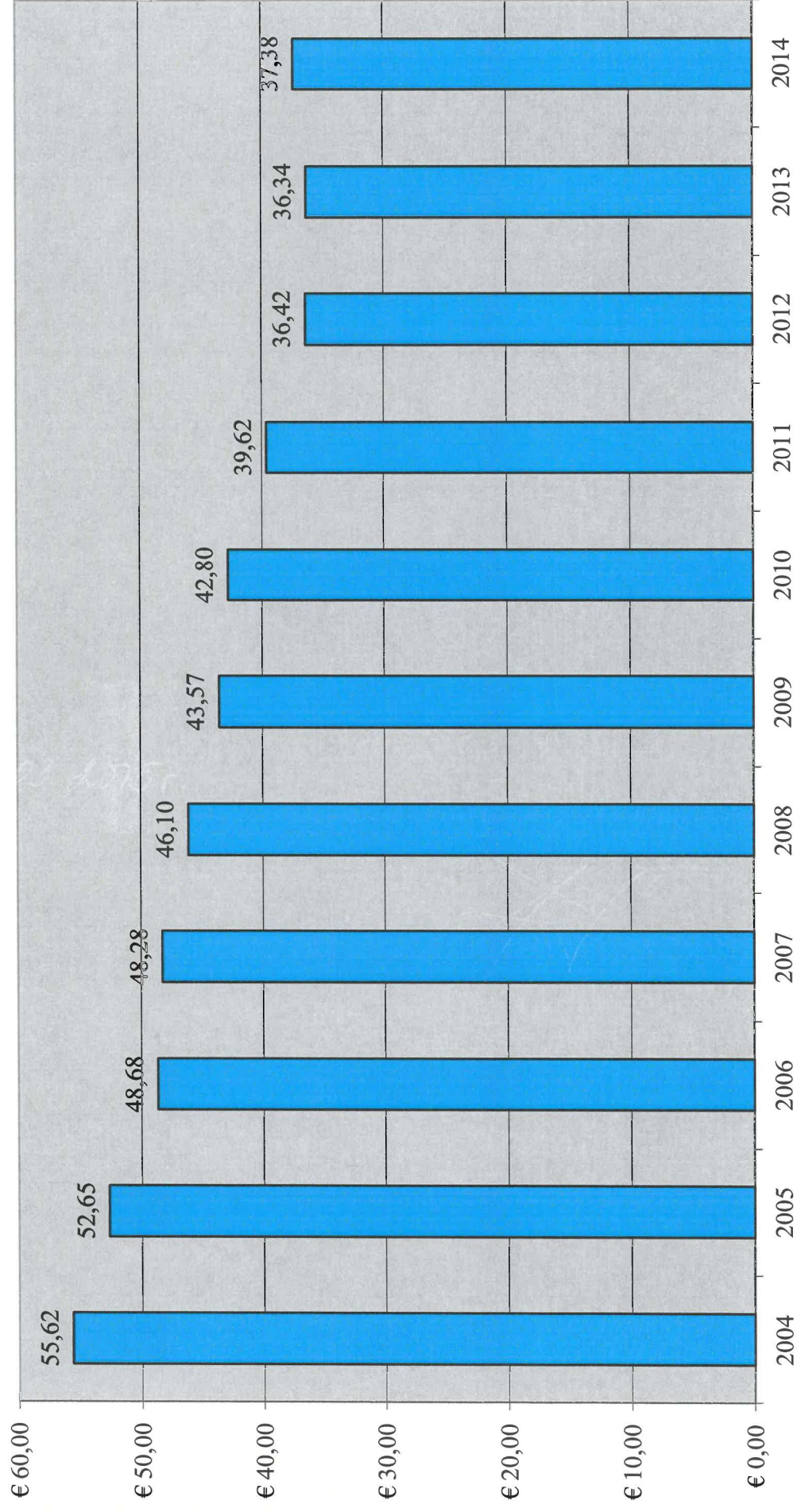
Генерален директор

**Заличена
информация на
основание чл.2,
ал.2, т.5 от
ЗЗЛД**

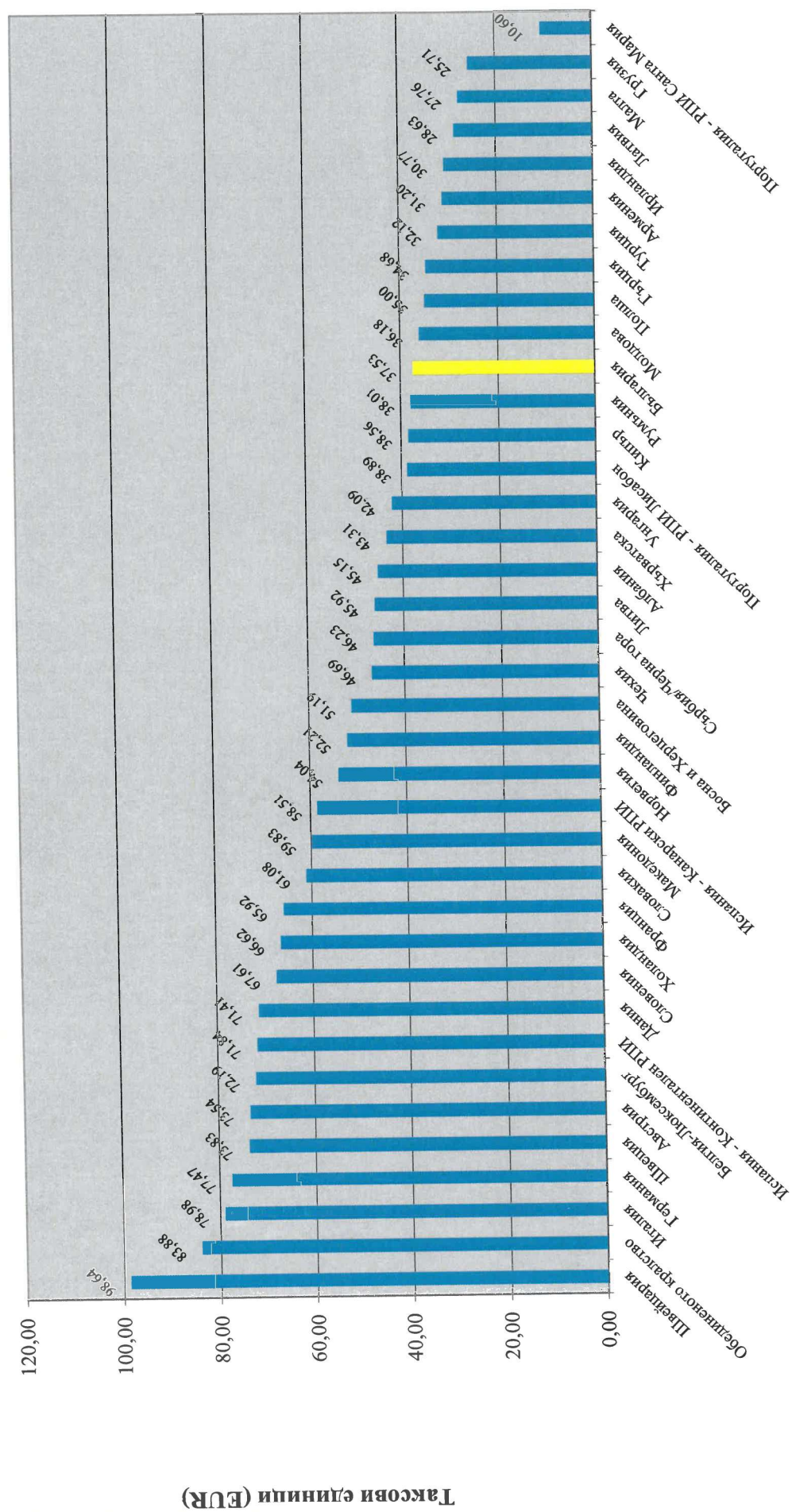

Изменение на националната таксова единица на България за периода 2004 г. - 2014 г. (без административната такса на Евроконтрол)

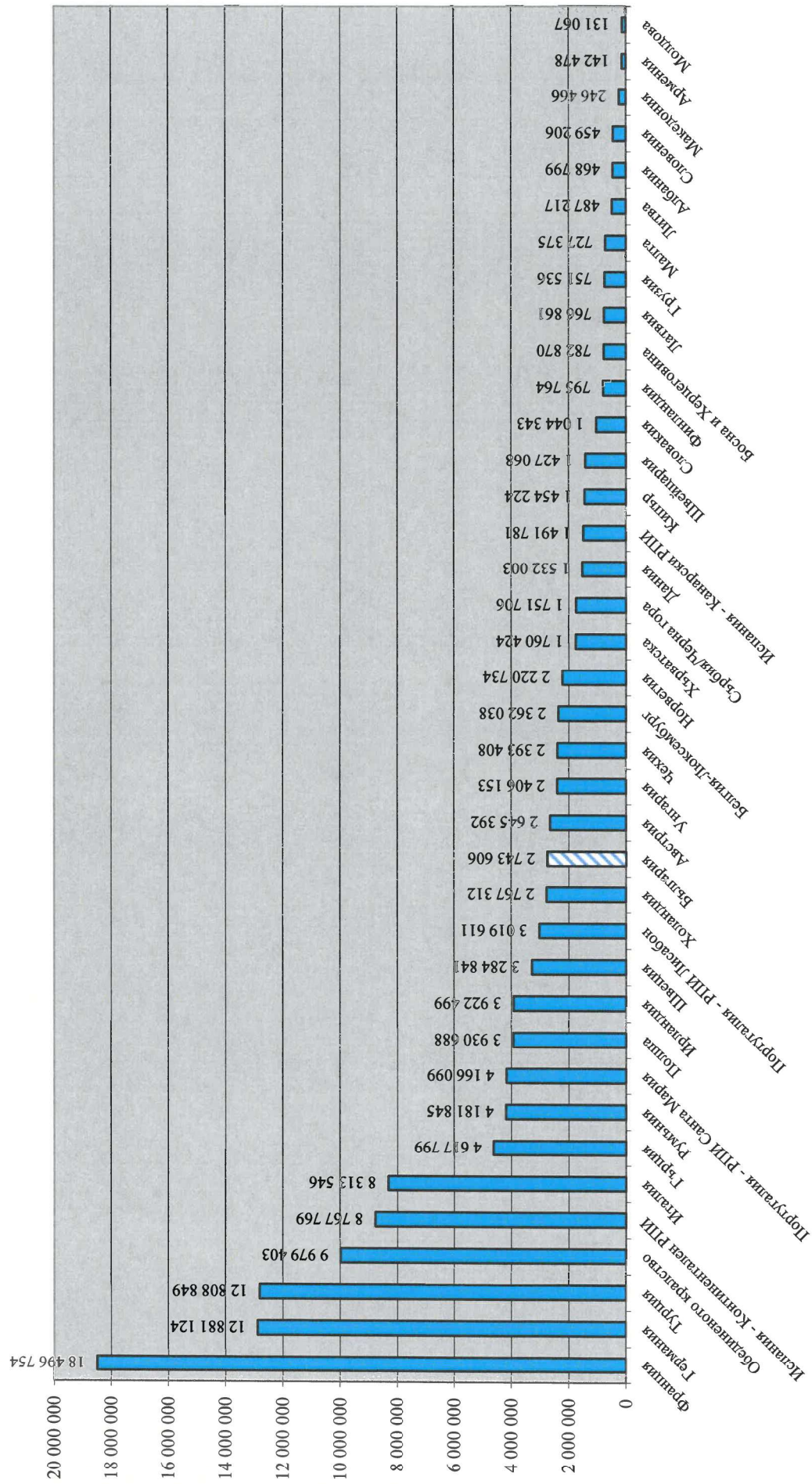

Национални базови таксови единици на страните-членки на Евроконтрол за 2014 г.
(вкл. административната такса на Евроконтрол)

Общо обслужени единици в страните-членки на Еуроконтрол за 2014 г.

Грант Торнтон ООД
Бул. Черни връх № 26, 1421 София
Ул. Параскева Николау №4, 9000 Варна

T (+3592) 987 28 79, (+35952) 69 55 44
F (+3592) 980 48 24, (+35952) 69 55 33
E office@gtbulgaria.com
W www.gtbulgaria.com

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР

До: Управителния съвет на
ДП Ръководство на въздушното движение
гр. София

Доклад върху финансовия отчет

Ние извършихме одит на приложения финансов отчет на ДП Ръководство на въздушното движение към 31 декември 2014 г., включващ отчет за финансовото състояние към 31 декември 2014 г., отчет за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход, отчет за промените в собствения капитал и отчет за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и обобщеното оповестяване на същественияте счетоводни политики и другата пояснителна информация.

Отговорност на ръководството за финансовия отчет

Ръководството е отговорно за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане, приети от ЕС и българското законодателство и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определи като необходима за изготвянето на финансов отчет, който да не съдържа съществени отклонения, независимо дали те се дължат на измама или грешка.

Отговорност на одитора

Нашата отговорност се свежда до изразяване на одиторско мнение върху този финансов отчет, основаващо се на извършения от нас одит. Нашият одит бе проведен в съответствие с Международните одиторски стандарти. Тези стандарти налагат спазване на етичните изисквания, както и одитът да бъде планиран и проведен така, че ние да се убедим в разумна степен на сигурност доколко финансовият отчет не съдържа съществени отклонения.

Одитът включва изпълнението на процедури с цел получаване на одиторски доказателства относно сумите и оповестяванията, представени във финансовия отчет. Избраните процедури зависят от преценката на одитора, включително оценката на рисковете от съществени отклонения във финансовия отчет, независимо дали те се дължат на измама или на грешка. При извършването на тези оценки на риска одиторът

взема под внимание системата за вътрешен контрол, свързана с изготвянето и достоверното представяне на финансовия отчет от страна на предприятието, за да разработи одиторски процедури, които са подходящи при тези обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на системата за вътрешен контрол на предприятието. Одитът също така включва оценка на уместността на прилаганите счетоводни политики и разумността на приблизителните счетоводни оценки, направени от ръководството, както и оценка на цялостното представяне във финансовия отчет.

Считаме, че извършеният от нас одит предоставя достатъчна и подходяща база за изразеното от нас одиторско мнение.

Мнение

По наше мнение финансовият отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние на **ДП Ръководство на въздушното движение** към 31 декември 2014 г., както и за финансовите резултати от дейността и за паричните потоци за годината, приключваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане, приети от ЕС и българското законодателство.

Доклад върху други правни и регулаторни изисквания – Годишен доклад за дейността към 31 декември 2014 г.

Ние прегледахме годишния доклад за дейността към 31 декември 2014 г. на **ДП Ръководство на въздушното движение**, който не е част от финансовия отчет. Историческата финансова информация, представена в годишния доклад за дейността, съставен от ръководството, съответства в съществения си аспект на финансовата информация, която се съдържа във финансовия отчет към 31 декември 2014 г., изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане, приети от ЕС и българското законодателство. Отговорността за изготвянето на годишния доклад за дейността се носи от ръководството.

Марий Апостолов
Управител

Грант Торнтон
Специализиран

Заличена
информация на
основание чл.2, ал.2,
т.5 от ЗЗЛД

Заличена
информация на
основание чл.2,
ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Илия Маринова
говорен за одита

15 март 2015 г.
гр. София

Отчет за финансовото състояние

Активи	Пояснение	31 декември 2014 ‘000 лв.	31 декември 2013 ‘000 лв.
Нетекущи активи			
Имоти, машини и съоръжения	5	158,648	161,082
Нематериални активи	6	15,003	14,286
Отсрочени данъчни активи	7	4,156	918
Нетекущи активи		177,807	176,286
Текущи активи			
Материални запаси	8	2,401	2,453
Търговски вземания	9	46,112	24,359
Вземания от свързани лица	26	483	460
Вземания във връзка с данъци върху дохода		-	142
Други вземания	10	4,536	5,740
Пари и парични еквиваленти	11	153,018	119,500
Текущи активи		206,550	152,654
Общо активи		384,357	328,940

Главен счетоводител

Съставил

Евгени
Н-к от

Дата: 07.03.2015 г.

Заверил съгласно

Марий Апостолов

Управител

Грант Торнтон ООД

Специализирано о

Заличена
информация
на основание
чл.2, ал.2, т.5
от ЗЗЛД

Заличена
информаци
я на
основание
чл.2, ал.2,
т.5 от
ЗЗЛД

от дата 15.03.2015 г.:

Емилия Маринова

Регистриран одит

Заличена
информация
на
основание
чл.2, ал.2,
т.5 от
ЗЗЛД

Заличена
информация на
основание чл.2,
ал.2, т.5 от ЗЗЛД

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2014 г.

Отчет за финансовото състояние (продължение)

Собствен капитал и пасиви	Пояснение	31 декември 2014 ‘000 лв.	31 декември 2013 ‘000 лв.
Собствен капитал			
Основен капитал	12.1	129,758	129,758
Законови резерви	12.2	43,855	40,341
Други резерви	12.2	102,563	73,565
Печалба за текущата година		23,903	35,142
Общо собствен капитал		300,079	278,806
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	13.2	7,641	7,480
Провизии	14	43,137	3,129
Финансирания		7	7
Нетекущи пасиви		50,785	10,616
Текущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	13.2	18,022	17,514
Провизии	14	-	9,589
Търговски задължения	15	6,964	4,782
Краткосрочни задължения към свързани лица	26	3,109	2,703
Задължения във връзка с данъци върху доходите		88	-
Данъчни задължения	16	2,802	1,731
Други задължения	17	2,508	3,199
Текущи пасиви		33,493	39,518
Общо пасиви		84,278	50,134
Общо собств		384,357	328,940
Главен счетоводител			
Съставил			
Евгения Ванкова Н-к отдел „Счетоводство“			
Дата: 07.03.2015 г.			
Заверил съгласно			
Марий Апостолов Управител			
Грант Торнтон ООД			
Специализирано одиторско			
15.03.2015 г.:			
Емилия Маринова Регистриран одитор			

Заличена информация
на основание чл.2, ал.2,
т.5 от ЗЗЛД

Заличена
информация на
основание чл.2,
ал.2, т.5 от
ЗЗПД

Заличена
информация на
основание чл.2,
ал.2, т.5 от
ЗЗЛД

Заличена
информация на
основание чл.2, ал.2,
т.5 от ЗЗЛД

Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Приходи от предоставени услуги	18	215,512	161,153
Други приходи	19	1,738	1,647
Разходи за материали	20	(4,210)	(4,112)
Разходи за външни услуги	21	(16,902)	(16,490)
Разходи за персонала	13.1	(116,766)	(101,358)
Разходи за амортизация на нефинансови активи	5,6	(17,575)	(18,815)
Други разходи, нетно	22	(35,212)	14,862
Печалба от оперативна дейност		26,585	36,887
Финансови приходи	23	1,049	2,998
Финансови разходи	23	(996)	(815)
Печалба преди данъци		26,638	39,070
Разходи за данъци върху дохода	24	(2,735)	(3,928)
Печалба за годината		23,903	35,142
Друга всеобхватна загуба			
Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата:			
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	13.2	(1,185)	(295)
Данък върху дохода, отнасящ се до компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата	24	118	29
Друга всеобхватна загуба за годината, нетно от данъци		(1,067)	(266)
Общо всеобх		22,836	34,876

Главен счетоводител

Съставил

Евгения Ванкова

Н-к отдел „Счетоводство“

Дата: 07.03.2015 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 15.03.2015 г.:

Марий Апо
 Управител
 Грант Торн
 Специализи

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Емилия Маринов
 Регистриран одит

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

АП Ръководство на въздушното движение
Финансов отчет
31 декември 2014 г.

Отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в '000 лв.	Основен капитал	Законови резерви	Други резерви	Печалба за текущата година	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2014 г.	129,758	40,341	73,565	35,142	278,806
Безвъзмездно придобити активи	-	-	12	-	12
Безвъзмездно предоставени активи	-	-	(1,593)	-	(1,593)
Данъчен ефект върху безвъзмездно предоставените активи	-	-	18	-	18
Сделки със собственика	-	-	(1,563)	-	(1,563)
Печалба за годината	-	-	-	23,903	23,903
Друга всеобхватна загуба:					
Проценки на задълженията за обезщетения при пенсиониран	-	-	(1,067)	-	(1,067)
Общо всеобхват	-	-	(1,067)	23,903	22,836
Разпределение на	-	3,514	31,628	(35,142)	-
Салдо към 31 декември	129,758	43,855	102,563	23,903	300,079

Генерален директор

Главен счетоводител

Съставил

Евгени
Н-к от

Дата: 07.03.2015 г.

Заверил съгласно

Марий Апостолов

Управителя

Грант Торнтон О

Специализирано

Поясненията към ф

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от 33ЛД

15.03.2015 г.:

Емилия Маринова
Регистриран одитор,

стр. 50 представяват пераза са на част с

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от 33ЛД

Отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в '000 лв.	Основен капитал	Законови резерви	Други резерви	Печалба за текущата година	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2013 г.	129,758	38,588	107,612	18,578	294,536
Безвъзмездно придобити активи	-	-	3,594	-	3,594
Безвъзмездно предоставени активи	-	-	(181)	-	(181)
Данъчен ефект върху безвъзмездно предоставените активи	-	-	8	-	8
Отчисления от печалбата	-	-	-	(14,027)	(14,027)
Допълнителна вноска в централния бюджет	-	-	(40,000)	-	(40,000)
Сделки със собственика	-	-	(36,579)	(14,027)	(50,606)
Печалба за годината	-	-	-	35,142	35,142
Друга всеобхватна загуба:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	(266)	-	(266)
Общо всеобхватен доход за годината	-	-	(266)	35,142	34,876
Разпределение на печалбата от 2012 г. с ефекта	-	1,753	1,753	(3,506)	-
Разпределение на печалбата от 2012 г. с ефекта от промените в счетоводната политика – МСС 19 (ревизиран) – по <u>пояснение 2.1</u>	-	-	1,045	(1,045)	-
Салдо към 31 декември	129,758	40,341	73,565	35,142	278,806

Главен счетоводител
Съставил
Евгения Ванко
Дата: 07.03.2015 г.
Заверил съгласно одиторски
Марий Апостолов
Управител
Грант Торнтон ООД
Специализирано одиторски

Генерален директор
Емilia М
Регистратор

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Отчет за паричните потоци за годината, приключваща на 31 декември

Пояснение	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Оперативна дейност		
Постъпления от клиенти	202,039	161,596
Плащания към доставчици	(28,870)	(28,894)
Плащания към персонал и осигурителни институции	(107,197)	(91,768)
Плащания за данък върху дохода	(5,608)	(1,180)
Получени финансираия	633	435
Други плащания за оперативна дейност	(6,180)	(3,397)
Нетен паричен поток от оперативна дейност	<u>54,817</u>	<u>36,792</u>
Инвестиционна дейност		
Придобиване на имоти, машини и съоръжения	(17,547)	(7,686)
Постъпления от продажба на имоти, машини и съоръжения	-	229
Придобиване на нематериални активи	(6,047)	(1,550)
Получени лихви	2,295	3,033
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	<u>(21,299)</u>	<u>(5,974)</u>
Финансова дейност		
Плащане на допълнителна вноска към централния бюджет	12.3 -	(40,000)
Плащания на отчисления от печалбата	12.3 -	(14,027)
Нетен паричен поток от финансова дейност	<u>-</u>	<u>(54,027)</u>
Нетна промяна в пари и парични еквиваленти	<u>33,518</u>	<u>(23,209)</u>
Пари и парични еквиваленти в началото на годината	119,500	142,711
Загуба от валутна преоценка на пари и парични еквиваленти	-	(2)
Пари и парични еквиваленти в края на годината, в това число	11 153,018	119,500
Паричен резерв в БН	21,514	21,514
Главен счетоводител		
Съставил		
Евгения Ванкова Н-к отдел „Счетоводство“		
Дата: 07.03.2015 г.		
Заверил съгласно одиторски доклад от дата 15.03.2015 г.:		
Марий Апостолов Управител		
Грант Торнтон О Специализирано		
Емилия Маринова Регистриран одитор, отговорен за одита		

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Заличена информация на основание чл.2, ал.2, т.5 от ЗЗЛД

Пояснения към финансовия отчет

1. Предмет на дейност

Държавно Предприятие „Ръководство на Въздушното Движение” (ДП РВД, или Предприятието) е Предприятие със седалище в Република България. На 1 януари 2001 г. то е регистрирано като държавно предприятие. Преди това Предприятието е извършвало дейността си като дирекция към Министерството на транспорта и съобщенията. Към момента, министърът на Транспортa, информационните технологии и съобщенията упражнява правата на едноличен собственик.

Предприятието изпълнява функциите по предоставяне на аеронавигационно обслужване в гражданското въздушно пространство на Република България. Основните извършвани дейности включват:

1. управление на въздушното движение за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско въздушно пространство;
2. планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
3. комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
4. метеорологично обслужване;
5. аеронавигационно информационно обслужване;
6. метеорологично обслужване;
7. информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на въздухоплавателни средства;
8. управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
9. изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна.
10. събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Дейността на Предприятието е регламентирана със Закона за гражданското въздухоплаване и с Правилник за устройството, функциите и дейността на ДП РВД.

Органи на управление на ДП "Ръководство на въздушното движение" са:

1. Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
2. Управителният съвет;
3. Генералният директор.

Към датата на финансовия отчет, както и към датата на изготвяне на финансовия отчет, членове на Управителния съвет са:

1. Веселина Карамилева - Тодорова – председател на Управителния съвет
2. Георги Пеев – генерален директор и член на Управителния съвет
3. Десислава Замфирова – член на Управителния съвет

Средносписъчният брой на персонала на Предприятието към 31.12.2014 г. е 1,102 човека.

2. Основа за изготвяне на финансовия отчет

Финансовият отчет на Предприятието е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от Европейския съюз (ЕС) и приложими в Република България.

Финансовият отчет е съставен в български лева, което е функционалната валута на Предприятието. Всички суми са представени в хиляди лева ('000 лв.) (включително сравнителната информация за 2013 г.), освен ако не е посочено друго.

Финансовият отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие.

3. Промени в счетоводната политика

3.1. Общи положения

Предприятието прилага следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, които имат ефект върху финансовия отчет на предприятието и са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2014 г.:

МСС 32 „Финансови инструменти: представяне“ (изменен) в сила от 1 януари 2014, приет от ЕС на 13 декември 2012 г.

Изменението уточнява, че правото на нетиране на финансови активи и пасиви трябва да бъде в сила към момента, а не да възниква в зависимост от бъдещо събитие. То също така трябва да може да бъде упражнявано от всички страни в рамките на обичайната дейност, както и в случаи на неизпълнение, несъстоятелност или банкрут.

КРМСФО 21 „Данъци“, в сила от 1 януари 2014, приет от ЕС през юни 2014 г.

Разяснението засяга отчитането на задължения за плащане на данъци, различни от данъци върху дохода, наложени от държавата. Задължаващото събитие е дейността, в резултат на която следва да се плати данък съгласно законодателните норми. Дружествата нямат конструктивно задължение да заплащат данъци за бъдещата оперативна дейност, ако те са икономически принудени да продължат дейността си в бъдещи периоди.

Следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2014 г., но нямат ефект върху финансовия отчет на Предприятието:

- ✓ МСФО 10 „Консолидирани финансови отчети“ в сила от 1 януари 2014 г., приет от ЕС на 11 декември 2012 г.
- ✓ МСФО 11 „Съвместни ангажименти“ в сила от 1 януари 2014 г., приет от ЕС на 11 декември 2012 г.
- ✓ МСФО 12 „Оповестяване на дялове в други предприятия“ в сила от 1 януари 2014 г., приет от ЕС на 11 декември 2012 г.
- ✓ МСС 27 „Индивидуални финансови отчети“ (ревизиран) в сила от 1 януари 2014 г., приет от ЕС на 11 декември 2012 г.
- ✓ МСФО 10, МСФО 12, МСС 27 (изменения) – Инвестиционни дружества, в сила от 1 януари 2014 г., приети от ЕС през ноември 2013 г.
- ✓ МСС 28 „Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия“ (ревизиран) в сила

от 1 януари 2014 г., приет от ЕС на 11 декември 2012 г.

- ✓ МСС 36 „Обезценка на активи” (изменен) в сила от 1 януари 2014, приет от ЕС през декември 2013 г. Измененията изискват оповестяване на информацията относно възстановимата стойност на обезценени нефинансови активи, в случай че тя е определена на базата на справедливата стойност, намалена с разходите за продажба. Те следва да се приложат ретроспективно. По-ранното прилагане е възможно само заедно с МСФО 13.
- ✓ МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване” (изменен) в сила от 1 януари 2014, приет от ЕС през декември 2013 г. Измененията позволяват да продължи отчитането на хеджиране в случай на новиране на деривативи в резултат на законови промени, които са определени като хеджиращи инструменти и които не се търгуват на борсата.

3.2. Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от Предприятието

Следните нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти са публикувани, но не са влезли в сила за финансовата година, започваща на 1 януари 2014 г. и не са били приложени от по-ранна дата от Предприятието:

- ✓ МСФО 9 „Финансови инструменти” в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС. Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) издаде МСФО 9 „Финансови инструменти“, като завърши своя проект за замяна на МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“. Новият стандарт въвежда значителни промени в класификацията и оценяването на финансови активи и нов модел на очакваната кредитна загуба за обезценка на финансови активи. МСФО 9 включва и ново ръководство за отчитане на хеджирането. Ръководството на Предприятието е все още в процес на оценка на ефекта на МСФО 9 върху финансовия отчет.
- ✓ МСФО 9 „Финансови инструменти” (изменен) – Отчитане на хеджирането, в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС
- ✓ МСФО 10 „Консолидирани финансови отчети” и МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия“ (изменени), в сила от 1 януари 2016 г., все още не са приети от ЕС
- ✓ МСФО 11 „Съвместни ангажименти” (изменен) – Придобиване на дял в съвместна дейност, в сила от 1 януари 2016 г., все още не е приет от ЕС
- ✓ МСФО 14 „Отсрочени сметки при регулирани цени” в сила от 1 януари 2016 г., все още не е приет от ЕС
- ✓ МСФО 15 „Приходи от договори с клиенти” в сила от 1 януари 2017 г., все още не е приет от ЕС. МСФО 15 заменя МСС 18 „Приходи“, МСС 11 „Договори за строителство“ и свързани с тях разяснения и въвежда нов модел за признаване на приходите на базата на контрол. Новият стандарт променя правилата за определяне дали приходите са признават към даден момент или през даден период от време и води до разширяване и подобряване на оповестяванията относно приходите. МСФО 15 е базирано на основен принцип, който изисква дружеството да признава приход по начин, който отразява прехвърлянето на стоки или предоставянето на услуги на клиентите и в размер, който отразява очакваното

възнаграждение, което дружеството ще получи в замяна на тези стоки или услуги. Допуска се по-ранното прилагане на стандарта. Дружествата следва да прилагат стандарта ретроспективно за всеки представен предходен период или ретроспективно като кумулативният ефект от първоначалното признаване се отразява в текущия период. Ръководството на Предприятието не очаква съществен ефект върху финансовия отчет.

- ✓ МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“ и МСС 38 „Нематериални активи“ (изменени), в сила от 1 януари 2016 г., все още не са приети от ЕС. Тези изменения поясняват, че използването на методи за изчисляване на амортизации, базирани на приходи, не е подходящо, тъй като приходите, генерирани от определена дейност с дълготрайни материални или нематериални активи, не отразяват използването на икономическите ползи, които се очакват от активите.
- ✓ МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“ и МСС 41 „Земеделие“ (изменени) – Плодоносни растения, в сила от 1 януари 2016 г., все още не са приети от ЕС.
- ✓ МСС 19 „Доходи на наети лица“ (изменен) – Вноски на служители, в сила от 1 юли 2014 г., все още не е приет от ЕС. Измененията към МСС 19 поясняват изискванията на МСС 19 относно вноски на служители или трети лица и дават възможност вноски, които не зависят от броя на годините за предоставяне на услугите, да бъдат третираны като намаление на разходите за текущ стаж в периода, в който съответните услуги са предоставени.
- ✓ МСС 27 „Индивидуални финансови отчети“ (изменен), в сила от 1 януари 2016 г., все още не е приет от ЕС.
- ✓ Годишни подобрения 2012 г. в сила от 1 юли 2014 г., все още не са приети от ЕС. Тези изменения включват промени от цикъла 2010-12 на проекта за годишни подобрения, които засягат 7 стандарта:
  - МСФО 2 „Плащане на базата на акции“;
  - МСФО 3 „Бизнес комбинации“;
  - МСФО 8 „Оперативни сегменти“;
  - МСФО 13 „Оценяване на справедлива стойност“;
  - МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“ и МСС 38 „Нематериални активи“;
  - МСФО 9 „Финансови инструменти“ и МСС 37 „Провизии, условни пасиви и условни активи“;
  - МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“.
- ✓ Годишни подобрения 2013 г. в сила от 1 юли 2014 г., все още не са приети от ЕС. Тези изменения включват промени от цикъла 2010-12 на проекта за годишни подобрения, които засягат 4 стандарта:
  - МСФО 1 „Прилагане за първи път на МСФО“;
  - МСФО 3 „Бизнес комбинации“;
  - МСФО 13 „Оценяване на справедлива стойност“;
  - МСС 40 „Инвестиционни имоти“.
- ✓ Годишни подобрения 2014 г. в сила от 1 януари 2016 г., все още не са приети от ЕС. Тези изменения засягат 4 стандарта:

- МСФО 5 „Нетекущи активи, държани за продажба, и преустановени дейности“ относно методи на отписване;
- МСФО 7 „Финансови инструменти: оповестяване“ относно договори за услуги;
- МСС 19 „Доходи на наети лица“ относно дисконтови проценти;
- МСС 34 „Междинно финансово отчитане“ относно оповестяване на информация.

4. Счетоводна политика

4.1. Общи положения

Най-значимите счетоводни политики, прилагани при изготвянето на този финансов отчет, са представени по-долу.

Финансовият отчет е изготвен при спазване на принципите за оценяване на всички видове активи, пасиви, приходи и разходи, съгласно МСФО. Базите за оценка са оповестени подробно по-нататък в счетоводната политика към финансовия отчет.

Следва да се отбележи, че при изготвянето на представения финансов отчет са използвани счетоводни оценки и допускания. Въпреки че те са базирани на информация, предоставена на ръководството към датата на изготвяне на финансовия отчет, реалните резултати могат да се различават от направените оценки и допускания.

4.2. Представяне на финансовия отчет

Финансовият отчет е представен в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети“. Предприятието прие да представя отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в единен отчет.

В отчета за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато Предприятието: а) прилага счетоводна политика ретроспективно; б) преизчислява ретроспективно позиции във финансовия отчет; или в) рекласифицира позиции във финансовия отчет, когато това има съществен ефект върху информацията в отчета за финансовото състояние към началото на предходния период.

Предприятието е възприело да представя отчета за паричните потоци по пряк метод според изискванията на МСС 7 Отчети за паричните потоци.

4.3. Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Предприятието по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска народна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при уреждането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

4.4. Приходи

Приходите включват приходи от предоставяне на услуги. Приходите от основните услуги са представени в пояснение 18.

Приходите се оценяват по справедлива стойност на полученото или подлежащото на получаване възнаграждение, като не се включва данък добавена стойност.

Приходът се признава, когато са изпълнени следните условия:

- Сумата на прихода може да бъде надеждно оценена;
- Вероятно е икономическите ползи от сделката да бъдат получени;
- Направените разходи или тези, които предстои да бъдат направени, могат надеждно да бъдат оценени;
- Критериите за признаване, които са специфични за всяка отделна дейност на Предприятието са изпълнени. Те са определени в зависимост от продуктите или услугите, предоставени на клиента, и на договорните условия.

Отсрочени приходи

Финансиранията за нетекущи активи и за текущата дейност първоначално се признават в отчета за финансовото състояние като отсрочени приходи, при условие че са налице достатъчно основания да се счита, че същите ще бъдат получени, както и че Предприятието ще изпълни свързаните с тях условия. Приходите от финансирания за нетекущи активи се признават равномерно за срока на полезен живот на съответните активи. Приходите от финансирания за текущата дейност се признават през периода и до стойността на отчетените разходи, за които те са предназначени.

4.4.1. Предоставяне на услуги

Услугите, предоставяни от Предприятието включват предоставяне на аэронавигационно обслужване подробно описани в Пояснение 1.

Приходите от услуги се признават, когато услугите са предоставени в съответствие със степента на завършеност към датата на финансовия отчет. В случаите, в които има значителна несигурност относно получаване на дължимото възнаграждение или съпътстващите разходи, приход не се признава.

Приходите включват само брутните приходи от икономически ползи, получени от и дължими на Предприятието.

Сумите, събрани от името на трети страни, като данък върху добавената стойност, не отговарят на изискванията за приходи и затова те се изключват от приходите и се отчитат като разходи.

4.4.2. Приходи от лихви

Приходите от лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

4.5. Оперативни разходи

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата при ползването на услугите и при спазване на принципа за съпоставимост с приходите.

4.6. Разходи за лихви

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент и се признават като разход за периода, в който са възникнали, в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи”.

4.7. Нематериални активи

Нематериалните активи включват специализиран и стандартен софтуер. Те се отчитат по цена на придобиване, включваща покупната цена, всички платени мита, невъзстановими данъци и направените преки разходи във връзка с подготовка на актива за експлоатация, при което капитализираните разходи се амортизират въз основа на линейния метод през

оценения срок на полезен живот на активите, тъй като се счита, че той е ограничен. Последващото оценяване се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, които възникват във връзка с нематериалните активи след първоначалното им признаване, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за периода на тяхното възникване, освен ако благодарение на тях активът може да генерира повече от първоначално предвидените бъдещи икономически ползи и когато тези разходи могат надеждно да бъдат оценени и отнесени към актива. Ако тези условия са изпълнени, разходите се добавят към себестойността на актива

Остатъчната стойност и полезният живот на нематериалните активи се преценяват към датата на финансовия отчет.

Амортизацията се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен срок на годност на отделните активи, както следва:

- Софтуер - от 3 до 5 години
- Права за ползване на софтуер - в зависимост от срока на ползване

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”.

Печалбата или загубата от продажбата на нематериални активи се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на активите и се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи”.

Избраният праг на същественост за нематериалните активи на Предприятието е в размер на 150 лв.

4.8. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията се оценяват първоначално по цена на придобиване (себестойност), включваща покупната цена, както и всички преки разходи за привеждането на актива в работно състояние.

Последващото оценяване на сгради, машини и съоръжения се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата сума на актива, когато е вероятно Предприятието да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Резервни части и обслужващо оборудване се класифицират като имоти, машини и съоръжения, а не като материални запаси, когато е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и те се използват за повече от една година.

Остатъчната стойност и полезният живот на имоти, машини и съоръжения се преценяват към датата на отчета.

Амортизацията на имоти, машини и съоръжения се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен живот на отделните групи активи, както следва:

• Сгради	до 40 години
• Машини	от 7 до 15 години
• Транспортни средства	от 7 до 10 години
• Стопански инвентар	от 10 до 15 години
• Компютри	от 3 до 10 години
• Други	от 3 до 10 години

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”.

Печалбата или загубата от продажбата на имоти, машини и съоръжения се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи”.

Избраният праг на същественост за имотите, машините и съоръженията на Предприятието е в размер на 150 лв.

4.9. Тестове за обезценка на активи

При изчисляване размера на обезценката Предприятието дефинира най-малката разграничима група активи, за която могат да бъдат определени самостоятелни парични потоци (единица, генерираща парични потоци). В резултат на това някои от активите подлежат на тест за обезценка на индивидуална база, а други - на база на единица, генерираща парични потоци.

Всички активи и единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка поне веднъж годишно. Всички други отделни активи или единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка, когато събития или промяна в обстоятелствата индикират, че тяхната балансова стойност не може да бъде възстановена.

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превишава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. Загубите от обезценка на единица, генерираща парични потоци, се посочват в намаление на балансовата сума на активите от тази единица и се признават в отчета за доходите.

4.10. Финансови инструменти

Финансовите активи и пасиви се признават, когато Предприятието стане страна по договорни споразумения, включващи финансови инструменти.

Финансов актив се отписва, когато се загуби контрол върху договорните права, които съставляват финансовия актив, т.е. когато са изтекли правата за получаване на парични потоци или е прехвърлена значимата част от рисковете и изгодите от собствеността.

Финансов пасив се отписва при неговото погасяване, изплащане, при анулиране на сделката или при изтичане на давностния срок.

Финансовите активи се признават на датата на сделката.

Финансовите активи и финансовите пасиви се оценяват последващо, както е посочено по-долу.

4.10.1. Финансови активи

Финансовите активи се разпределят към отделните категории в зависимост от целта, с която са придобити. Категорията на даден финансов инструмент определя метода му на оценяване и дали приходите и разходите се отразяват в печалбата или загубата или в другия всеобхватен доход на Предприятието. Всички финансови активи с изключение на тези, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, подлежат на тест за обезценка към датата на финансовия отчет. Финансовите активи се обезценяват, когато съществуват обективни доказателства за това. Прилагат се различни критерии за определяне на загубата от обезценка в зависимост от категорията на финансовите активи, както е описано по-долу.

Всички приходи и разходи, свързани с притежаването на финансови инструменти, се отразяват в печалбата или загубата при получаването им, независимо от това как се оценява балансовата стойност на финансовия актив, за който се отнасят, и се представят в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на редове „Финансови разходи“, „Финансови приходи“, с изключение на загубата от обезценка на търговски вземания, която се представя на ред „Други разходи“.

Кредити и вземания

Кредити и вземания, възникнали първоначално в Предприятието, са недеривативни финансови инструменти с фиксирани плащания, които не се търгуват на активен пазар. Кредитите и вземанията последващо се оценяват по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва, намалена с размера на обезценката. Всяка промяна в стойността им се отразява в печалбата или загубата за текущия период. Парите и паричните еквиваленти, търговските и по-голямата част от други вземания на Предприятието спадат към тази категория финансови инструменти. Дисконтиране не се извършва, когато ефектът от него е незначителен.

Значими вземания се тестват за обезценка по отделно, когато са просрочени към датата на финансовия отчет или когато съществуват обективни доказателства, че контрагентът няма да изпълни задълженията си. Загубата от обезценка на търговските вземания се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други разходи“.

4.10.2. Финансови пасиви

Финансовите пасиви на Предприятието включват търговски и други задължения. Финансовите пасиви се признават, когато съществува договорно задължение за плащане на парични суми или друг финансов актив на друго предприятие или договорно задължение за размяна на финансови инструменти с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия. Всички разходи, свързани с лихви, и промени в справедливата стойност на финансови инструменти, ако има такива, се признават в печалбата или загубата на ред „Финансови разходи“ или „Финансови приходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Финансовите пасиви се оценяват последващо по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва.

Търговските задължения се признават първоначално по номинална стойност и впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, намалена с плащания по уреждане на задължението.

4.11. Материални запаси

Материалните запаси включват материали и стоки. В себестойността на материалните запаси се включват преките разходи по закупуването. Финансовите разходи не се включват в стойността на материалните запаси. Материалните запаси се оценяват по по-ниската от себестойността им и тяхната нетна реализуема стойност. Сумата на всяка обезценка на материалните запаси до нетната им реализуема стойност се признава като разход за периода на обезценката.

Нетната реализуема стойност представлява очакваната продажна цена на материалните запаси, намалена с очакваните разходи по продажбата. В случай че материалните запаси са били вече обезценени до нетната им реализуема стойност и в последващ отчетен период се окаже, че условията довели до обезценката не са вече налице, то се възприема новата им нетна реализуема стойност. Сумата на възстановяването може да бъде само до размера на балансовата стойност на материалните запаси преди обезценката. Сумата на обратно възстановяване на стойността на материалните запаси се отчита като намаление на разходите за материали за периода, в който възниква възстановяването.

Предприятието определя разходите за материални запаси, като използва метода среднопретеглена стойност.

При продажба на материалните запаси тяхната балансова стойност се признава като разход в периода, в който е признат съответният приход.

4.12. Данъци върху дохода

Разходите за данъци, признати в печалбата или загубата, включват сумата на отсрочените и текущите данъци, които не са признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал.

Текущите данъчни активи и/или пасиви представляват тези задължения към или вземания от данъчните институции, отнасящи се за текущи или предходни отчетни периоди, които не са платени към датата на финансовия отчет. Текущият данък е дължим върху облагаемия доход, който се различава от печалбата или загубата във финансовите отчети. Изчисляването на текущия данък е базиран на данъчните ставки и на данъчните закони, които са в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се изчисляват по пасивния метод за всички временни разлики между балансовата стойност на активите и пасивите и тяхната данъчна основа. Отсрочен данък не се предвижда при първоначалното признаване на актив или пасив, освен ако съответната транзакция не засяга данъчната или счетоводната печалба.

Отсрочените данъчни активи и пасиви не се дисконтират. При тяхното изчисление се използват данъчни ставки, които се очаква да бъдат приложими за периода на реализацията им, при условие че те са влезли в сила или е сигурно, че ще влезнат в сила, към края на отчетния период.

Отсрочените данъчни пасиви се признават в пълен размер.

Отсрочени данъчни активи се признават, само ако съществува вероятност те да бъдат усвоени чрез бъдещи облагаеми доходи. Относно преценката на ръководството за вероятността за възникване на бъдещи облагаеми доходи, чрез които да се усвоят отсрочени данъчни активи, вижте пояснение 4.17.

Отсрочени данъчни активи и пасиви се компенсират, само когато Предприятието има право и намерение да компенсира текущите данъчни активи или пасиви от същата данъчна институция.

Промяната в отсрочените данъчни активи или пасиви се признава като компонент от данъчния приход или разход в печалбата или загубата, освен ако те не са свързани с позиции, признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал, при което съответният отсрочен данък се признава в другия всеобхватен доход или в собствения капитал.

4.13. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти се състоят от наличните пари в брой, парични средства по банкови сметки и срочни депозити, които са лесно обръщаеми в конкретни парични суми и съдържат незначителен риск от промяна в стойността си.

4.14. Собствен капитал, резерви и плащания на отчисления от печалбата

Основен капитал

Съгласно чл. 53 от Закона за гражданското въздухоплаване, ДП „Ръководство на въздушното движение“ е създадено като държавно предприятие по реда на чл.62, ал.3. от Търговския закон. Основният капитал на Предприятието е 100% държавна собственост. На основание чл. 53б, т.1 Закона за гражданското въздухоплаване, Министерът на транспорта, информационните технологии и съобщенията упражнява правата на собственост на държавата в ДП РВД.

Законови резерви

Законовите резерви включват следните видове:

- резерв, формиран от преотстъпен данък печалба в съответствие с изискванията на ЗКПО в сила до 31.12.2009 г., когато Предприятието формира специфичен резерв, равен на преотстъпения данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата.
- законови резерви, равняващи се на 10% от нетната печалба за всеки отчетен период в изпълнение на Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите, във връзка с изискванията за поддържане на паричния резерв на Предприятието.

Други резерви

Другите резерви включват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, разпределена печалба от предходни периоди и преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране.

Предприятието разпределя печалбата за предходната година под формата на резерви и отчисления от печалбата за държавата в лицето на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Всички транзакции със собственика на Предприятието са представени отделно в отчета за собствения капитал.

4.15. Пенсионни и краткосрочни възнаграждения на служителите

Предприятието отчита краткосрочни задължения по компенсируеми отпуски, възникнали поради неизползван платен годишен отпуск в случаите, в които се очаква да бъде ползван в рамките на 12 месеца след датата на отчетния период, през който наетите лица са положили труда, свързан с тези отпуски. Краткосрочните задължения към персонала включват заплати и социални осигуровки.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителят е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, Предприятието е задължено да му изплати обезщетение в размер до шест брутни работни заплати и допълнително обезщетение съгласно Колективния трудов договор. Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” на база на прогнозираните плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с дългосрочен лихвен процент на безрискови ценни книжа.

Предприятието дължи пенсионни възнаграждения на служителите си по планове с дефинирани доходи и по планове с дефинирани вноски.

Планове с дефинирани вноски са пенсионни планове, по които Предприятието внася фиксирани вноски в независими дружества. Предприятието няма други правни или договорни задължения след изплащането на фиксираните вноски. Предприятието плаща фиксирани вноски във връзка с плановите с дефинирани вноски.

Планове, които не отговарят на дефиницията за планове с дефинирани вноски, се определят като планове с дефинирани доходи. Планове с дефинирани доходи са пенсионни планове, според които се определя сумата, която служителят ще получи след пенсиониране, във връзка с трудовия стаж и последното възнаграждение.

Задължението, признато в отчета за финансовото състояние относно планове с дефинирани доходи, представлява настоящата стойност на задължението по изплащане на дефинирани доходи към края на отчетния период.

Ръководството на Предприятието оценява задължението по изплащане на дефинирани доходи веднъж годишно с помощта на независим актюер. Оценката на задълженията е базирана на стандартни проценти на инфлация и смъртност. Бъдещи увеличения на заплатите също се вземат под внимание. Дисконтовите фактори се определят към края на всяка година, като се взема предвид доходността на безрискови държавни ценни книжа (правителствени облигации), в която доходите ще бъдат платени и са с падеж, близък до този на съответните пенсионни задължения.

Актюерските печалби или загуби се признават в другия всеобхватен доход.

Разходите за лихви, свързани с пенсионните задължения, са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи”. Разходите за трудов стаж, свързани с разходи за пенсионни възнаграждения на служителите, са включени на ред „Разходи за персонала” в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Краткосрочните доходи на служителите, включително и полагаемите се отпуски, са включени в текущите пасиви на ред „Пенсионни и други задължения към персонала” по недисконтирана стойност, която Предприятието очаква да изплати.

4.16. Провизии, условни пасиви и условни активи

Провизиите се признават, когато Предприятието има настоящо (конструктивно или правно) задължение в резултат от минало събитие и е вероятно погасяването/ уреждането на това задължение да доведе до изходящ поток на ресурси. Възможно е срочността или сумата на изходящия паричен поток да е несигурна. Бъдещи загуби от дейността не се признават като провизия.

Стойността на провизията се изчислява на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството за разходите, необходими за уреждане на сегашно задължение към края на отчетния период, като се вземат в предвид рисковете и несигурността, свързани със сегашното задължение. Когато съществуват редица подобни задължения, вероятната необходимост от изходящ поток за погасяване на задължението се определя, като се отчете групата на задълженията като цяло. Провизиите се дисконтират, когато ефектът от времевите разлики в стойността на парите е значителен.

Обезщетения от трети лица във връзка с дадено задължение, за които Предприятието е сигурно, че ще получи, се признават като отделен актив. Този актив може и да не надвишава стойността на съответната провизия.

Провизиите се преразглеждат към края на всеки отчетен период и стойността им се коригира, за да се отрази най-добрата приблизителна оценка.

В случаите, в които се счита, че е малко вероятно да възникне изходящ поток на икономически ресурси в резултат на текущо задължение, пасив не се признава.

Вероятни входящи потоци на икономически ползи, които все още не отговарят на критериите за признаване на актив, се смятат за условни активи.

4.17. Значими преценки на ръководството при прилагане на счетоводната политика

Значимите преценки на ръководството при прилагането на счетоводните политики на Предприятието, които оказват най-съществено влияние върху финансовия отчет, са описани по-долу. Основните източници на несигурност при използването на приблизителните счетоводни оценки са описани в пояснение 4.18.

Отсрочени данъчни активи

Оценката на вероятността за бъдещи облагаеми доходи за усвояването на отсрочени данъчни активи се базира на последната одобрена бюджетна прогноза, коригирана относно значими необлагаеми приходи и разходи и специфични ограничения за пренасяне на неизползвани данъчни загуби или кредити. Ако надеждна прогноза за облагаем доход предполага вероятното използване на отсрочен данъчен актив особено в случаи, когато активът може да се употреби без времево ограничение, тогава отсроченият данъчен актив се признава изцяло. Признаването на отсрочени данъчни активи, които подлежат на определени правни или икономически ограничения или несигурност, се преценява от ръководството за всеки отделен случай на базата на специфичните факти и обстоятелства.

4.18. Несигурност на счетоводните приблизителни оценки

При изготвянето на финансовия отчет ръководството прави редица предположения, оценки и допускания относно признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи.

Действителните резултати могат да се различават от предположенията, оценките и допусканията на ръководството и в редки случаи съответстват напълно на предварително оценените резултати.

Информацията относно съществените предположения, оценки и допускания, които оказват най-значително влияние върху признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи е представена по-долу.

4.18.1. Обезценка на вземания

Приблизителната оценка за загуби от трудносъбираеми и несъбираеми вземания се прави в края на всеки отчетен период. Вземанията, при чието събиране са констатирани трудности и които са с изтекъл срок на плащане между 3 месеца и 6 месеца се класифицират като трудносъбираеми, а такива с изтекъл срок на плащане над 6 месеца – като несъбираеми. Ръководството на Предприятието е възприело, че трудносъбираемите вземания се обезценяват до 50 % от тяхната брутна стойност, а несъбираемите вземания се обезценяват напълно.

4.18.2. Полезен живот на амортизируеми активи

Ръководството преразглежда полезния живот на амортизируемите активи в края на всеки отчетен период.

Към 31 декември 2014 г. ръководството определя полезния живот на активите, който представлява очакваният срок на ползване на активите от Предприятието. Балансовите стойности на активите са анализирани в пояснения 5 и 6. Действителният полезен живот може да се различава от направената оценка поради техническо и морално изхабяване, предимно на софтуерни продукти и компютърно оборудване.

4.18.3. Материални запаси

Материалните запаси се оценяват по по-ниската стойност от цената на придобиване и нетната реализуема стойност. При определяне на нетната реализуема стойност ръководството взема предвид най-надеждната налична информация към датата на приблизителната оценка.

4.18.4. Задължение за изплащане на обезщетения при пенсиониране

Ръководството оценява веднъж годишно с помощта на независим актюер задължението за изплащане на обезщетения. Действителната стойност на задължението може да се различава от предварителната оценка поради нейната несигурност. Оценката на задължението за изплащане на обезщетенията се базира на актюерски допускания, описани в Пояснение 13.2.

4.18.5. Провизии

Провизии за конструктивни задължения към ползвателите на услуга за аеронавигационно обслужване (АНО) при прелитане (авиопревозвачи)

Във връзка с прилагане метода на пълно възстановяване на разходите

До края на 2011 г. в съответствие с Принципите за определяне на разходната база за таксите за трасовите съоръжения и изчисляване на таксовите единици (Принципите на Евроконтрол) и Регламент (ЕО) 1794/2006, ДП РВД прилага метод на пълно възстановяване на разходите по отношение на таксите за прелитане. Таксовата единица за АНО е формирана на база прогнозни разходи и прогнозен брой обслужени единици. Отклоненията между прогнозната стойност на разходите и фактически отчетената след приключване на финансовата година са в посока „свърхвъзстановяване на разходите”. Приложен е предвиденият в Принципите на Евроконтрол коригиращ механизъм - в случаите на свърхвъзстановяване на разходите (водещо до надценяване на приходите) през даден отчетен период, превишението след две години се възстановява на потребителите на услугата посредством корекция (понижение) на размера на таксовата единица в този период.

Ефектите, произтичащи от този метод имат влияние до края на 2014 г. и са подробно представени в Пояснение 14.

Във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска

От 2012 г. в изпълнение на Регламент 691/2010 и Регламент 1191/2010 на Европейската комисия, по отношение на таксите за АНО при прелитане са въведени метод на установени разходи и схема за споделяне на риска по отношение на установените разходи и нивото на обслужените единици за всяка календарна година от референтния период, както и по отношение на общия размер на установените и действителните разходи за целия референтен период. Разграничени са две групи рискове:

а) Произтичащи от отклонение на фактическия спрямо планирания трафик, при които:

- ако действителният брой обслужени единици през годината n превишава планирания с повече от 2%, тогава задълженията на доставчика на аеронавигационно обслужване (ДАНО) по отношение на допълнителните приходи над 2% следва да се уредят с авиокомпаниите най-късно в година $n+2$;

- ако действителният брой обслужени единици през годината n е по-нисък от планирания с повече от 2%, тогава вземанията от авиокомпаниите на ДАНО по отношение на неполучените приходи под 2%, могат да се разсрочат в рамките на няколко години;

б) Произтичащи от отклонение на фактическия размер на разходите спрямо установените такива, при които са дефинирани две групи разходи:

- контролируеми – разходи, за които се счита, че могат да бъдат управлявани от доставчиците на АНО. По отношение на тях се формира съответно нетна печалба и нетна загуба за ДАНО.

- неконтролируеми – разходи, за които се счита, че зависят от екзогенни фактори, на които доставчиците на АНО не могат да влияят (например непредвидени промени в националното законодателство или произтичащи от международни споразумения, съществени промени в лихвени проценти по заеми). По отношение на тях при отклонение в размера на фактическите неконтролируеми разходи спрямо плановите им стойности продължава да се прилага коригиращият механизъм, но през следващия референтен период. Към момента съществуват известни неясноти относно това кои разходи могат да бъдат третираны като неконтролируеми, като този въпрос и свързаните с него ефекти ще получат в пълна степен разрешение най-рано след изтичането на първия референтен период и могат да окажат съответното влияние върху размера на таксовите единици през периода до 2015-2019 г.

Ефектите от прилагането на метода на възстановяване на разходите са представени в Пояснение 14.

Във връзка с нереализирани капиталови проекти

Ежегодно Органът за преглед на ефективността (PRB), в качеството си на консултативен орган на Европейската комисия, публикува доклади съдържащи наблюдения и препоръки относно изпълнението на схемата за ефективност на Европейско и национално равнище за страните-членки. Оценката за 2012 г. и 2013 г. сочи, че на общоевропейско равнище плановите разходи за амортизация на страните-членки са надценени спрямо фактическите разходи. От годишните мониторингови доклади на националните надзорни органи (ННО) на страните-членки става ясно, че това отклонение се дължи основно на

отлагане на капиталови проекти за следващи години. В контекста на установени разходи, таксовите единици при прелитане включват определен в плана за ефективност (ПЕ) разход за амортизация и в случай, че съответстващите му нетекущи активи фактически не са въведени в експлоатация, те не са донесли очакваните от потребителите ползи, за които те са заплатили. В този смисъл препоръката на PRB е ННО на страните-членки да предприемат необходимите мерки, потребителите на въздушното пространство да не заплащат през референтен период 2 (RP2) стойността на капиталови проекти, които вече са били включени при формирането на таксовите единици за референтен период 1 (RP1). Предприет е задълбочен анализ на необходимостта от начисляване на провизия за конструктивни задължения в резултат на нереализирани капиталови проекти до края на 2014 г., заложи в националния ПЕ за първи референтен период (RP1), за които в установените разходи, респективно в таксовите единици за 2012 г., 2013 г. и 2014 г. са включени разходи за амортизации. На база този анализ е установена сума, подробно представена в Пояснение 14, която ръководството на Предприятието очаква да бъде възстановена на ползвателите през RP2.

Провизии по правни задължения

Предприятието е ответник по няколко съдебни дела към настоящия момент, чийто изход може да доведе до задължения на стойност, различна от сумата на признатите във финансовия отчет провизии. Провизиите няма да бъдат разглеждани тук по-подробно, за да се избегнат пресудждения, свързани с позицията на Предприятието в горепосочените спорове.

5. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията на Предприятието включват земи и сгради, машини и съоръжения, транспортни средства, оборудване и разходи за придобиване на нетекущи активи. Балансовата стойност може да бъде анализирана, както следва:

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2014 г.	148,755	176,732	3,702	4,352	3,905	337,446
Рекласификация	(955)	955	-	-	-	-
Новопридобити активи	14	838	1,416	93	11,368	13,729
Трансфери	48	3,002	-	29	(3,079)	-
Отписани активи	(2,253)	(4,999)	(291)	(63)	-	(7,606)
Салдо към 31 декември 2014 г.	145,609	176,528	4,827	4,411	12,194	343,569
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2014 г.	(35,094)	(135,685)	(2,751)	(2,834)	-	(176,364)
Отписани активи	666	4,696	210	60	-	5,632
Амортизация	(3,347)	(10,180)	(378)	(284)	-	(14,189)
Салдо към 31 декември 2014 г.	(37,775)	(141,169)	(2,919)	(3,058)	-	(184,921)
Балансова стойност към 31 декември 2014 г.	107,834	35,359	1,908	1,353	12,194	158,648

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2013 г.	147,147	173,361	3,702	4,189	3,723	332,122
Рекласификация в нематериални активи	-	-	-	-	(786)	(786)
Новопридобити активи	2,030	2,017	-	100	4,191	8,338
Трансфери	(51)	3,110	-	146	(3,205)	-
Отписани активи	(374)	(1,756)	-	(83)	(18)	(2,228)
Салдо към 31 декември 2013 г.	148,755	176,732	3,702	4,352	3,905	337,446
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2013 г.	(31,656)	(126,890)	(2,442)	(2,629)	-	(163,617)
Отписани активи	168	1,681	-	78	-	1,927
Амортизация	(3,606)	(10,476)	(309)	(283)	-	(14,674)
Салдо към 31 декември 2013 г.	(35,094)	(135,685)	(2,751)	(2,834)	-	(176,364)
Балансова стойност към 31 декември 2013 г.	113,661	41,047	951	1,518	3,905	161,082

Всички разходи за амортизация са включени в отчета печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на реда „Разходи за амортизация на нефинансови активи“.

Предприятието има сключени договори за закупуването на активи, доставките, по които, се отчитат първоначално като разходи за придобиване на нетекущи материални активи. Разходите за придобиване на нетекущи материални активи към 31.12.2014 г. са в размер на 12,194 хил. лв. и се отнасят за следните по-значими активи:

- Система за гласова комуникация (2,938 хил. лв.)
- Изграждане на A-SMGCS система за наземно движение (2,756 хил. лв.)
- Симулаторен комплекс BEST (1,927 хил. лв.)
- Компютърно и мрежово Оборудване за оперативните системи (1,470 хил. лв.)
- Активно мрежово оборудване (882 хил. лв.)
- Изграждане на навигационни обекти (517 хил. лв.)
- Модернизация ILS (666 хил. лв.)
- Автоматизирана метеорологична наблюдателна система (613 хил. лв.)
- Доставка на съоръжения за обзор и комуникации въздух-земя (232 хил. лв.).

Натрупаните разходи за доставки на нетекущи материални активи се прехвърлят в съответната група активи, когато Предприятието придобие правата за ползване на съответния актив и той е въведен в експлоатация. Съответните суми са представени на ред Трансфери.

Съществената част от новопридобитите нетекущи материални активи през 2014 г. в общ размер на 5,440 хил. лв. (2013 г.: 7,352 хил. лв.) се отнасят основно до: имоти (12 хил. лв.), основни ремонти на сгради (50 хил. лв.), съоръжения, апаратура, компютри и сървъри за основни системи за аеронавигационно обслужване и оборудване (3,962 хил. лв.) и транспортни средства (1,416 хил. лв.).

Съществената част от отписаните през периода нетекущи активи с балансова стойност общо в размер на 1,974 хил. лв. (2013 г.: 301 хил. лв.) представляват активи, отнети от едноличния собственик Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, съгласно Заповед № РД -08-430/05.08.2014 г. с балансова стойност 1,519 хил. лв. и РМС № 662/06.08.2012 г. за предаване на сгради, съоръжения и системи на визуалните аеронавигационни средства с балансова стойност 217 хил. лв.

Предприятието няма имоти, машини и/или съоръжения, заложи като обезпечения по свои задължения.

6. Нематериални активи

Нематериалните активи на Предприятието включват специализиран и стандартен софтуер и разходи за придобиване на софтуер. Балансовите стойности за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	Софтуер ‘000 лв.	Разходи за придобиване на софтуер ‘000 лв.	Общо ‘000 лв.
Брутна балансова стойност			
Салдо към 1 януари 2014 г.	50,198	4,920	55,118
Новопридобити активи, закупени	69	4,034	4,103
Трансфери	637	(637)	-
Отписани активи	(18)	-	(18)
Салдо към 31 декември 2014 г.	50,886	8,317	59,203
Амортизация			
Салдо към 1 януари 2014 г.	(40,832)	-	(40,832)
Амортизация	(3,386)	-	(3,386)
Отписани активи	18	-	18
Салдо към 31 декември 2014 г.	(44,200)	-	(44,200)
Балансова стойност към 31 декември 2014 г.	6,686	8,317	15,003
	Софтуер ‘000 лв.	Разходи за придобиване на софтуер ‘000 лв.	Общо ‘000 лв.
Брутна балансова стойност			
Салдо към 1 януари 2013 г.	45,674	5,763	51,437
Рекласификация от имоти, машини и съоръжения	-	786	786
Новопридобити активи, закупени	380	2,770	3,150
Трансфери	4,399	(4,399)	-
Отписани активи	(255)	-	(255)
Салдо към 31 декември 2013 г.	50,198	4,920	55,118
Амортизация			
Салдо към 1 януари 2013 г.	(36,946)	-	(36,946)
Амортизация	(4,141)	-	(4,141)
Отписани активи	255	-	255
Салдо към 31 декември 2013 г.	(40,832)	-	(40,832)
Балансова стойност към 31 декември 2013 г.	9,366	4,920	14,286

Специализираният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти (софтуер) за управление на въздушното пространство и предоставеното аеронавигационно обслужване.

Стандартният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти, с които Предприятието осъществява оперативната и финансовата си дейност.

По-значими нетекущи нематериалните активи, придобити през годината, са специализиран софтуер за системата за възпроизводство и запис на гласова информация (240 хил. лв.), AFTN/AMNS (177 хил. лв.), софтуер за апаратура за облитане (198 хил. лв.).

През 2014 г. значими разходи за придобиване на нематериални активи са в размер на 3 249 хил. лв. за симулаторен комплекс BEST и 132 хил. лв. за автоматизирана метеорологична наблюдателна система, които не са въведени в експлоатация към края на отчетния период.

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”.

Предприятието не е заложило нематериални активи като обезпечения по свои задължения.

Най-значимите нематериални активи са от групата на специализирано приложно програмно осигуряване /ППО/ на Предприятието към 31.12.2014 г., както следва:

Наименование	Обяснение	Балансова стойност '000 лв.	Оставащ полезен живот
SW SATCAS LINUX	ППО за автоматизирана система за управление на въздушното движение	3,710	4 години
SW SATCAS LINUX КУЛА Варна	ППО за автоматизирана система за управление на въздушното движение	107	1 година
SW SATCAS LINUX КУЛА Бургас	ППО за автоматизирана система за управление на въздушното движение	107	1 година
SW SATCAS LINUX Симулаторен комплекс	ППО за автоматизирана система за управление на въздушното движение	303	1 година
SW SATCAS LINUX TDS	ППО за автоматизирана система за управление на въздушното движение	559	4 години
SW AWOS AVIMET	ППО за метеорологично наблюдение	31	1 година
ARTAS COST	ППО за обработка на многорадарна информация	32	1 година
AFTN/AMNS	ППО за обмен на аеронавигационни съобщения	613	4 години
RNAV	ППО за облитане на аеронавигационни съоръжения	312	4 години
RAPS	ППО за анализ и възпроизвеждане на аеронавигационна информация	70	3 години
МТО РАДАР	ППО за метеорологично наблюдение	59	2 години
Рикопет	ППО за системата за възпроизводство и запис на гласова информация	240	5 години
AVIMET 5.0	ППО за метеорологично наблюдение	59	4 години

7. Отсрочени данъчни активи

Отсрочените данъци възникват в резултат на временни данъчни разлики и могат да бъдат представени, като следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2014	Признати в печалбата или загубата	Признати в капитала/ друг всеобхватен доход	31 декември 2014
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	3,202	(202)	(18)	2,982
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(387)	26	-	(361)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(748)	(16)	-	(764)
Провизии за конструктивни задължения	(313)	(4,001)	-	(4,314)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,559)	132	(118)	(1,545)
Провизии по съдебни задължения	(154)	-	-	(154)
Провизии за конструктивни задължения	(959)	959	-	-
	(918)	(3,102)	(136)	(4,156)
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(4,120)			(7,138)
Отсрочени данъчни пасиви	3,202			2,982
Нетно отсрочени данъчни активи	(918)			(4,156)

Всички отсрочени данъчни активи са признати в отчета за финансовото състояние.

Отсрочените данъци за сравнителния период могат да бъдат обобщени, както следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2013	Признати в печалбата или загубата	Признати в капитала/ друг всеобхватен доход	31 декември 2013
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	3,480	(270)	(8)	3,202
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(377)	(10)	-	(387)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,005)	257	-	(748)
Провизии за конструктивни задължения	(954)	641	-	(313)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,282)	(248)	(29)	(1,559)
Провизии по съдебни задължения	(154)	-	-	(154)
Провизии за конструктивни задължения	(2,235)	1,276	-	(959)
	(2,527)	1,646	(37)	(918)
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(6,007)			(4,120)
Отсрочени данъчни пасиви	3,480			3,202
Нетно отсрочени данъчни активи	(2,527)			(918)

8. Материални запаси

Материалните запаси, признати в отчета за финансовото състояние, могат да бъдат анализирани, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Материали и консумативи	2,294	2,351
Стоки	107	102
Материални запаси	2,401	2,453

През 2014 г. общо 1,614 хил. лв. от материалните запаси са отчетени като разход в печалбата или загубата (2013 г.: 1,658 хил. лв.). Тази сума включва и бракуване на материални запаси в размер на 3 хил. лв. (2013 г.: 50 хил. лв.). Обезценените материални запаси са с нулева балансова стойност към датата на финансовия отчет. Основната част от материалите представляват резервни части.

Ръководството на Предприятието, подпомогнато от вътрешни експерти, е извършило преглед на материалните запаси и не е констатирано наличие на резервни части и обслужващо оборудване, за които да е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и да са със срок на използване повече от една година.

Материалните запаси не са предоставяни като обезпечение по задължения.

9. Търговски вземания

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Търговски вземания, брутно	50,323	28,833
Обезценка	(4,211)	(4,474)
Търговски вземания	46,112	24,359

Всички вземания са краткосрочни. Нетната балансова стойност на търговските вземания се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

Всички търговски вземания на Предприятието са прегледани относно индикации за обезценка. Съгласно счетоводната политика на Предприятието приблизителната оценка за загуби от трудносъбираеми и несъбираеми вземания се прави в края на всеки отчетен период. Вземанията с изтекъл срок на плащане между 3 месеца и 6 месеца се класифицират като трудносъбираеми, а такива с изтекъл срок на плащане над 6 месеца – като несъбираеми. Ръководството на Предприятието е възприело, че трудносъбираемите вземания се обезценяват до 50 % от тяхната брутна стойност, а несъбираемите вземания се обезценяват напълно. На база възрастов анализ, търговски вземания, които са с изтекъл падеж над 3 месеца, са били обезценени и съответната обезценка в размер на 673 хил. лв. (2013 г.: 1,102 хил. лв.) е била призната в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход на ред „Други разходи”.

Изменението в обезценката на търговските вземанията може да бъде представено по следния начин:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Салдо към 1 януари	4,474	4,375
Отписани суми (несъбираеми)	(694)	(650)
Загуба от обезценка	673	1,102
Възстановяване на загуба от обезценка	(242)	(353)
Салдо към 31 декември	4,211	4,474

Няма необезценени просрочени търговски вземания.

Най-значимите търговски вземания към 31 декември са представени, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО- прелитане	37,305	24,610
Обезценка	(3,302)	(3,472)
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО- в зоните и районите на летищата	2,949	2,043
Обезценка	(151)	(65)
Вземания за такси АНО – подход и кацане	391	572
Обезценка	(391)	(570)
Предоставени аванси за изграждане на активи	8,726	1,112
Други търговски вземания	952	496
Обезценка	(367)	(367)
	46,112	24,359

Най-съществените търговски вземания са от Евроконтрол в размер на 40,254 хил. лв. (2013 г: 26,653 хил. лв.).

Евроконтрол е Европейска организация за безопасност на въздухоплаването, на която Република България е член от 1998 г. Организацията осъществява своята дейност в сътрудничество с националните граждански и военни власти. Организацията осъществява посредничеството на взаимоотношенията между ДП РВД и всички клиенти на Предприятието, на които се оказват аеронавигационно обслужване за прелитащ трафик, а от 01.01.2013 г. и в зоните и районите на летищата за въздухоплавателни средства над два тона излетно тегло.

Вземанията за предоставени аванси са възникнали във връзка с договори за изграждане на система за управление на въздушното движение.

10. Други вземания

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Съдебни и присъдени вземания	13,845	13,845
Обезценка	(13,778)	(13,778)
Предплатени разходи	2,369	3,364
Вземания за лихви	402	1,780
Данък добавена стойност за възстановяване	550	374
Вземания по проекти, финансирани от ЕК	-	55
Гаранции, депозити и други	1,195	152
Обезценка	(64)	(63)
Вземания от подотчетни лица	17	11
	4,536	5,740

Изменението в обезценката на другите вземания може да бъде представено по следния начин:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Салдо към 1 януари	13,841	13,841
Начислена обезценка	1	-
Салдо към 31 декември	13,842	13,841

11. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти включват следните елементи:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Парични средства в банки и в брой в:		
- евро	114,760	56,501
- български лева	6,951	4,312
- британски лири	4	6
- щатски долари	5	3
- швейцарски франкове	5	3
Краткосрочни депозити	9,779	37,161
Паричен резерв в БНБ (депозит)	21,514	21,514
Пари и парични еквиваленти в т.ч.	153,018	119,500

Сумата от 21,514 хил. лв., равняваща се на левовия еквивалент на 11 милиона евро, представлява срочен депозит в Българска Народна Банка в съответствие с издадената „Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД”.

Депозитите в търговски банки са в евро и са със срок до 12 месеца. Депозитите са направени при лихвени равнища от 4.50 %.

Предприятието няма блокирани пари и парични еквиваленти.

12. Собствен капитал

12.1. Основен капитал

Основният капитал на Предприятието е в размер на 129,758 хил. лв. и е 100% държавна собственост. Стойността му представлява размера на капитала на ГД РВД към датата на преобразуването му по реда на чл. 62 от Търговския закон.

12.2. Резерви

Всички суми са в '000 лв.

	Законови резерви	Други резерви	Общо
Салдо към 01 януари 2013 г.	38,588	107,612	146,200
Ефект от промени в счетоводната политика – МСС 19 (ревизиран)	-	1,045	1,045
Разпределение на печалбата за 2012 г.	1,753	1,753	3,506
Безвъзмездно придобити активи	-	3,594	3,594
Безвъзмездно придобити активи, отписани през периода	-	(181)	(181)
Данъчен ефект на отписаните активи	-	8	8
Допълнителна вноска в централния бюджет	-	(40,000)	(40,000)
Друга всеобхватна загуба:			
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	-	(295)	(295)
Данъчен приход		29	29
Друга всеобхватна загуба за годината след данъци		(266)	(266)
Салдо към 31 декември 2013 г.	40,341	73,565	113,906
Разпределение на печалбата за 2013 г.	3,514	31,628	35,142
Безвъзмездно придобити активи	-	12	12
Безвъзмездно придобити активи, отписани през периода	-	(1,593)	(1,593)
Данъчен ефект на отписаните активи	-	18	18
Друга всеобхватна загуба:			
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	-	(1,185)	(1,185)
Данъчен приход	-	118	118
Друга всеобхватна загуба за годината след данъци	-	(1,067)	(1,067)
Салдо към 31 декември 2014 г.	43,855	102,563	146,418

Законови резерви

Законовите резерви представляват резерв, формиран от преотстъпен данък печалба, регламентиран при изпълнението на определени условия съгласно чл.180 от ЗКПО (отм.). Предприятието е формирало специфичен резерв, равен на преотстъпления до края на 2009 г. корпоративен данък в размер на 60 % от задължението за данък върху печалбата. Общият размер на резервите, акумулирани от преотстъпен корпоративен данък, възлиза на 22,582 хил. лв. за периода 2001 г. - 2009 г. С промяна на ЗКПО в сила от 01.01.2010 г. е отменена разпоредбата за преотстъпване на 60 % от корпоративния данък на ДП РВД. Законовите резерви включват още и законови резерви, равняващи се на 10 % от нетната печалба за периода от 2001 г. до 2013 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на финансите, за поддържане на паричния резерв на Предприятието. Общият размер на резервите, акумулирани към 31.12.2013 г. и формирани от 10% от нетната печалба, възлиза на 17,759 хил. лв. за периода 2001 г. – 2013 г.

Увеличението на законовите резерви през 2014 г. в размер на 3,514 хил. лв. представлява отчисление от печалбата за 2013 г. във връзка с Наредба 140 от 04.12.2001 за поддържане на паричния резерв.

Общата стойност на законовите резерви към 31.12.2014 г. е в размер на 43,855 хил. лв.

Други резерви

Другите резерви на Предприятието представляват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от едноличния собственик на капитала, както и натрупаните печалби след всички разпределения от предходни периоди.

Увеличението на другите резерви през 2014 г. представлява разпределението на остатъка от печалбата за 2013 г. на стойност 31,628 хил. лв. съгласно Разпореждане № 5 от 11.06.2014 г. на Министерския съвет. Дължимото за внасяне отчисление от печалбата за 2013 г. е за сметка на вноската в централния бюджет с размер 40 000 хил. лв., платена на основание ПМС № 285 от 13.12.2013 г. През 2013 г. вноската в централния бюджет е отчетена за сметка на другите резерви. Останалата част от нетната печалба за 2013 г. на стойност 3,514 хил. лв. е трансформирана в законови резерви.

Увеличението с 12 хил. лв. на други резерви е във връзка с безвъзмездното предоставяне на имоти на Предприятието съгласно РМС № 30 от 23.01.2014 г. и РМС № 519 от 18.07.2014 г.

Намалението с 1,593 хил. лв. на други резерви е във връзка с активи предоставени безвъзмездно на Предприятието в предходни периоди и отписани от патримониума на Предприятието в текущия отчетен период. Отписването е съгласно Заповед № РД -08-430/05.08.2014 г. за предаването на активи с балансова стойност 1,519 хил. лв. и съгласно РМС № 662/06.08.2012 г. за предаването на сгради, съоръжения и системи на визуалните аеронавигационни средства с балансова стойност 74 хил. лв. Данъчните ефекти на отписаните активи са оценени на 18 хил. лв.

Измененията на МСС 19 в сила от 01.01.2013 г. премахват метода на коридора и изискват представянето на финансовите разходи и приходи на нетна база. Актюерските печалби и загуби са преименувани на преоценки и следва да бъдат признати незабавно в другия всеобхватен доход. Те не се рекласифицират в печалбата или загубата през следващи периоди. Ефектът от прилагането на ревизирания МСС 19 върху отчета за финансовото състояние е в създаването на специален резерв като част от другите резерви, формиран от натрупаните актюерски загуби за периода от 2011 г. до 2014 г. Загубата от преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране за 2014 г. е в размер на 1,067 хил. лв., нетно след данъци, отчетена за сметка на другите резерви.

12.3. Отчисления от печалбата

В изпълнение на Разпореждане № 5 от 11.06.2014 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2014 г. отчисленията от печалбата за 2013 г. след данъчно облагане за Държавата са за сметка на вноската в централния бюджет с размер 40 000 хил. лв., платената на основание ПМС № 285 от 13.12.2013 г. В резултат на това, остатъкът от нетната печалба след другите законови отчисления е разпределена в увеличение на другите резерви. (вж. Пояснение 12.2).

13. Възнаграждения на персонала

13.1. Разходи за персонала

Разходите за възнаграждения на персонала включват:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Разходи за заплати и възнаграждения	(96,193)	(85,574)
Разходи за социални осигуровки	(7,404)	(6,720)
Разходи за социални надбавки	(8,262)	(8,218)
Провизии за обезщетения при пенсиониране	(4,333)	(566)
Обезщетения по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	(574)	(280)
Разходи за персонала	(116,766)	(101,358)

13.2. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в отчета за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Нетекущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	7,641	7,480
Нетекущи пенсионни задължения към персонала	7,641	7,480
Текущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	5,153	6,621
Задължения към осигурителни предприятия	1,651	1,546
Краткосрочни задължения към персонала	11,218	9,347
Текущи пенсионни и други задължения към персонала	18,022	17,514

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към настоящи и бивши служители на Предприятието, които следва да бъдат уредени през 2015 г. Другите краткосрочни задължения към персонала възникват главно във връзка с натрупани неизползвани отпуски в края на отчетния период и текущите задължения свързани с възнагражденията на персонала.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор, при прекратяване на договора на служител по повод на неговото пенсиониране, ДП РВД е задължено да изплати определена компенсация, базирана на брутното месечно възнаграждение на служителите. Провизията за компенсиране на пенсионираните служители на Предприятието в съответствие с условията и изискванията, регламентирани в Кодекса на труда и Колективния трудов договор, е изчислена за периода от месец януари 2015 г. до месец декември 2019 г. включително. Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” на база на прогнозираните плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с дългосрочен лихвен процент по безрискови ценни книжа. Промените в провизиите за обезщетения

при пенсиониране съгласно Кодекса на труда и Колективния трудов договор през годината са представени, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Настоящата стойност на задължението към 1 януари	14,101	14,007
Разходи за текущ трудов стаж за периода	382	375
Разходи за лихви	494	560
Разходи за минал трудов стаж	3,951	191
Изплатени доходи	(7,319)	(1,327)
Актюерски загуби, признати в другия всеобхватен доход	1,185	295
Задължения за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември	12,794	14,101

При определяне на пенсионните задължения са използвани следните актюерски допускания:

	2014	2013
Дисконтов процент	3.50%	4.00%
Очакван процент на увеличение на заплатите	2.6%	1.2%
Средна продължителност на живота:		
Мъже	71	71
Жени	78	78

Ръководството на Предприятието е направило тези предположения след консултации с независим актюер.

Задълженията за изплащане на дефинирани доходи са изчислени посредством кредитния метод на прогнозираните единици. Кредитният метод на прогнозираните единици представя едно задължение, което ще възникне в един бъдещ момент във времето и се основава на редица предположения. От тази гледна точка методът е чувствителен по отношение на допусканията за стойностите на основните параметри, от които зависи настъпването на задължението и размера на дължимото обезщетение. Основните предположения, от които зависи размерът на задължението, се основават на следните допускания:

- демографски допускания: отразяват вероятността лицата, назначени на трудов договор да останат при работодателя и в момента на придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст за тях да възникне задължение за изплащане на обезщетение; лицата могат да отпаднат преди пенсиониране по различни причини - заболяване, смърт и други.

- финансови допускания: прогнозирания ръст на заплатите; процентът на дисконтиране, който е използван при изчисляване на задължението, е в размер на 3.50 % годишно, за целия срок на задължението.

Общата сума на разходите по планове с дефинирани доходи на Предприятието, призната в печалбата или загубата, може да бъде представена, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Разходи за текущ трудов стаж	382	375
Разходи за минал трудов стаж	3,951	191
Разходи за лихви	494	560
Общо разходи, признати в печалбата или загубата	4,827	1,126

Разходите за лихви са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“ (вж. Пояснение 23). Разходите за текущ и минал трудов стаж са включени на ред „Разходи за персонала“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход. При оценяването на задължението Предприятието отчита актюерската печалба или загуба съгласно МСС 19 „Доходи на наети лица“ за сметка на другия всеобхватен доход.

Общата сума на разходите по планове с дефинирани доходи на Дружеството, призната в другия всеобхватен доход, е в размер на 1,185 хил. лв. (2013 г. : 295 хил. лв.), реализирана в резултат на промени в демографските и финансовите предположения.

На базата на минал опит Дружеството очаква да плати вноски по плана за дефинирани доходи за 2015 г. в размер на 5,153 хил. лв.

Средно претеглената продължителност на задължението признато в „Отчет за финансовото състояние“ за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември 2014 г. е 2.52 години (2013 г.: 2.60 години).

Значимите актюерски предположения при определянето на задълженията по планове с дефинирани доходи са свързани с дисконтовия процент, очаквания процент на увеличение на заплатите и средната продължителност на живота. Следващата таблица представя анализ на чувствителността и обобщава ефектите от промените в тези актюерски предположения върху задълженията по планове с дефинирани доходи към 31 декември 2014 г.:

	Увеличение с 1% ‘000 лв.	Намаление с 1% ‘000 лв.
Дисконтов процент		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	(231)	241
	Увеличение с 1% ‘000 лв.	Намаление с 1% ‘000 лв.
Процент на увеличение на заплатите		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	82	(82)
	Увеличение с 1 година ‘000 лв.	Намаление с 1 година ‘000 лв.
Текучество на персонала		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	(12)	8

Анализът на чувствителността е базиран на промяна в само едно от предположенията. Той може да се различава от действителната промяна в задълженията за дефинирани доходи, тъй като промените в предположенията често са свързани помежду си.

14. Провизии

Балансовите стойности на провизиите могат да бъдат представени, както следва:

	Провизия за конструктивно задължение към ползвателите на услуги за АНО при прелитане '000 лв.	
Балансова стойност към 1 януари 2013 г.		31,887
Начислени провизии		3,331
Възстановена провизия		(22,500)
Балансова стойност към 31 декември 2013 г.		12,718
Начислени провизии		40,096
Възстановена провизия		(9,677)
Балансова стойност към 31 декември 2014 г.		43,137
	2014	2013
	'000 лв.	'000 лв.
Нетекущи		
Балансова стойност	43,137	3,129
Текущи		
Балансова стойност	-	9,589
	43,137	12,718

Детайлно описание на характера и елементите на провизията на Предприятието, свързана с конструктивно задължение към ползвателите на услуги за АНО, е представена в Пояснение 4.18.5. към финансовия отчет.

Ефектите върху финансовия отчет за представените отчетни периоди, могат да бъдат обобщени както следва:

- Провизия във връзка с прилагане метода на пълно възстановяване на разходите и схемата за споделяне на риска

През 2014 г. възстановената част от провизията е оценена на стойност 9,677 хил. лв. Тази сума включва 8,890 хил. лв. възстановена провизия на основание действащият до 31.12.2011 г. механизъм за пълно възстановяване на разходите и 787 хил. лв. на основание прилагане на схемата за споделяне на риска.

Възстановяването на авиооператорите е чрез приспадане от таксовата единица „прелитане“.

Задължението за възстановяване на разходи при прилагане на метода на пълно възстановяване на разходите, действащ до 31.12.2011 г., е изцяло погасено.

- Провизия във връзка със схема за споделяне на риска

През 2014 г. обслужените единици от ДП РВД превишават планираните с 29.54%. Вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на третиране на отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД възниква задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО в номинален размер от 36,726 хил. лв. Очакванията са с тази сума да бъде намалена таксовата единица прелитане през 2016 г. Дисконтираната сума на очакваното задължение е посочено на ред „Други разходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на стойност 36,448 хил. лв.

- Провизия за нереализирани капиталови проекти

Съгласно препоръките, представени в мониторингория доклад на PRB, възниква необходимост от начисляване на провизия за нереализирани капиталови проекти в резултат на отклонение, породено от отложена във времето реализация на определени капиталови проекти. Разходи за амортизация за същите капиталови проекти са заложи в установените разходи за RP1 на база очаквано ниво. В момента, в който те бъдат фактически завършени и включени в счетоводните регистри, разходи за тях отново ще бъдат включени в таксовите единици през RP2. Детайлните изчисления сочат, че към този момент надцененият разход за амортизация в разходна база „прелитане“, чието приспадане може да бъде изискано от ползвателите през RP2, възлиза на 6,825 хил. лв. към 31.12.2014 г. (по номинална стойност).

Към момента Европейската комисия няма предложени детайлни указания за начина и сроковете на възстановяване на надценения разход за амортизация на ползвателите на услуги АНО. Ръководството на Предприятието счита, че връщането на тези суми на ползвателите не е практически възможно преди приемането на таксовите единици за 2016 г. (за надценените амортизации до 31.12.2013 г.) и респективно таксовите единици за 2017 г. (за надценените амортизации от 2014 г.). Поради това, провизията за конструктивно задължение е представена във финансовия отчет по нейната дисконтирана стойност, която към 31.12.2014 г. възлиза на 6,689 хил. лв. Приложената дисконтова норма е доходността на дългосрочни безрискови ценни книжа. Такъв дисконтов фактор е избран доколкото Предприятието не се финансира с привлечени средства и ръководството е на мнение, че подобна норма в максимална степен се доближава до приложимата цена на капитала за Предприятието.

Дисконтираната сума на очакваното задължение възникнало през 2014 г. е посочено на ред „Други разходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на стойност 3,522 хил. лв. (2013 г.: 3,129 хил. лв.)

Разходите за лихви са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“ (вж. Пояснение 23).

При оценяването на провизията, ръководството на Предприятието е взело предвид всички обстоятелства, които имат ефект върху очакваното задължение. Сумата на признатата провизия е най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на настоящото задължение към края на отчетния период.

15. Търговски задължения

Търговските задължения, представени в отчета за финансовото състояние, включват следните задължения:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Текущи задължения, свързани с:		
членство в Евроконтрол	1,571	1,640
изграждане на система за управление на наземното движение	1,568	1,568
изграждане на система за гласова комуникация	1,173	-
изграждане на навигационни съоръжения	503	-
консултантски услуги	420	67
доставка на мрежово оборудване	212	-
консумативи за обзорно трасови съоръжения	206	-
придобиване на права за ползване и поддръжка на софтуерни продукти	168	419
Други	1,143	1,088
	<u>6,964</u>	<u>4,782</u>

Всички задължения се погасяват в съответствие с договорените условия.

16. Данъчни задължения

Данъчните задължения включват:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Данъци върху доходите на физическите лица	1,804	771
Данъци върху разходите по ЗКПО	997	956
Данъци по ЗМДТ	1	4
	<u>2,802</u>	<u>1,731</u>

17. Други задължения

Другите задължения на Предприятието имат краткосрочен характер и могат да бъдат обобщени, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Съдебни задължения	1,536	1,536
Гаранции	428	400
Разчети по застраховане	222	878
Удръжки по заплати на персонала	189	345
Други	133	40
	2,508	3,199

18. Приходи от предоставени услуги

Приходите от предоставени услуги от Предприятието могат да бъдат анализирани, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Приходи от пътни такси за прелитане в обслужваното въздушно пространство на Република България	198,687	145,381
Приходи от такси за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоната на летищата	16,825	15,772
	215,512	161,153

19. Други приходи

Другите приходи на Предприятието включват:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Консултантски и технически услуги	599	53
Приходи от финансираня	559	182
Неустойки по договори	114	944
Наеми от ведомствени жилища	17	21
Провеждане на тестове по авиационен английски език и обучение	15	7
Печалба от продажба на нетекущи активи	-	170
Други	434	270
	1,738	1,647

Приходите от финансираня са признати във връзка с изпълнението на следните проекти, финансирани от Европейската комисия (ЕК):

- „Дейности в подкрепа на изпълнението на Междинната програма за внедряване (МПВ) в рамките на Функционален блок въздушно пространство — Дунав (DANUBE FAB)“

- Координация на Доставчици на Аеронавигационно обслужване (ДАНО) в рамките на Междинното звено за управление на внедряването (IDSG) на програмата SESAR” в областта на транс европейските транспортни мрежи (TEN –T),
- проект Navigation SESAR Concepts Involving Operators (NASCIO).

За 2014 г. сумата на приходите от финансиране са оценени на 559 хил. лв. (2013 г.: 182 хил. лв.).

Приходите от неустойки на Предприятието са свързани с неизпълнение на определени клаузи от договори за придобиване на нетекущи активи и получени услуги.

20. Разходи за материали

Разходите за материали включват:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Ел. енергия	(1,974)	(1,903)
Топлоенергия	(571)	(591)
Резервни части	(560)	(697)
Малоценни и малотрайни предмети	(313)	(99)
Консумативи	(210)	(229)
Гориво и смазочни материали	(202)	(217)
Вода	(88)	(90)
Канцеларски материали	(85)	(89)
Работно облекло и предпазни средства	(15)	(71)
Други материали	(192)	(126)
	(4,210)	(4,112)

21. Разходи за външни услуги

Разходите за външни услуги включват:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Членство в Евроконтрол и административни такси	(7,479)	(7,606)
Разходи по надзор на навигационно обслужване (ННО) за изпълнение на функциите по чл. 16в от ЗГВ	(1,652)	(1,652)
Разходи за застраховки	(1,297)	(1,237)
Поддръжка на оборудване	(1,153)	(1,001)
Консултантски услуги и одити	(933)	(390)
Охрана	(741)	(599)
Комплексно обслужване на УВБ	(703)	(601)
Разходи за комуникация	(556)	(518)
Облитане на ОРСТС	(532)	(546)
Повишаване на квалификацията	(468)	(404)
Лицензни такси	(308)	(781)
Поддръжка на сграден фонд	(297)	(180)
Обслужване на сграден фонд и околни пространства	(188)	(392)
Такса двустранно споразумение с Евроконтрол	(117)	(117)
Наем	(108)	(105)
Абонамент за периодични издания	(28)	(22)
Пощенски и куриерски услуги	(26)	(29)
Транспорт	(25)	(36)
Финансов одит	(20)	(22)
Реклама	(13)	(19)
Други разходи (бривети, такси, измервания и др.)	(258)	(233)
	(16,902)	(16,490)

Възнаграждението за независим финансов одит на финансовия отчет за 2014 г., съгласно сключен договор е в размер на 20 хил. лв. Настоящото оповестяване е в изпълнение на изискванията на чл. 38 ал. 5 на Закона за счетоводството.

Бъдещите минимални плащания за следващия период от 1 година по договори за наем са в размер на 102 хил. лв. Плащанията, признати като разходи за оперативен наем за периода, възлизат на 108 хил. лв. (2013 г.: 105 хил. лв.). Тази сума включва минималните лизингови плащания. Сублизингови плащания или условни плащания по наеми не са извършени или получени. Приход от сублизинг не се очаква да бъде реализиран, тъй като всички активи, ползвани по договори за наем, се използват само от Предприятието. Разходите за наем включват основно наем на помещения, съоръжения и кули по сключен договор с „НУРТС България“ АД, „ХЕЛИ ЕР САУ“ АД, БАН – Институт по астрономия.

22. Други разходи

Другите разходи на Предприятието включват:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Възстановена провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	9,677	22,500
Възстановена обезценка на вземания	242	353
Разходи за провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	(39,970)	(3,129)
Разходи за данъци	(2,132)	(2,015)
Командировки в страната и чужбина	(1,696)	(1,404)
Обезценка на вземания	(673)	(1,102)
Дарения	(348)	(188)
Балансова стойност на отписани нетекущи активи	(301)	(42)
Други	(11)	(111)
	(35,212)	14,862

Детайлно описание на разходите и възстановените суми за провизия за конструктивни задължения е представено в Пояснение 14.

23. Финансови приходи и разходи

Финансовите разходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Разходи за лихви по изплащане на задължения за обезщетения при пенсиониране	(494)	(560)
Загуба от промяна във валутните курсове за вземания и задължения	(326)	-
Разходи за лихви по конструктивни задължения към авиопревозвачи	(126)	(202)
Други финансови разходи (банкови такси)	(50)	(53)
Финансови разходи	(996)	(815)

Финансовите приходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Приходи от лихви по предоставени депозити	633	2,322
Приходи от лихви по текущи банкови сметки	284	457
Приходи от лихви по закъснели плащания от клиенти	132	120
Печалба от промяна във валутните курсове за вземания и задължения	-	99
Финансови приходи	1,049	2,998

24. Разходи за данъци върху дохода

Очакваните разходи за данъци, базирани на приложимата данъчна ставка в размер на 10 % (2013 г.: 10 %), и действително признатите данъчни разходи в печалбата или загубата могат да бъдат равнени, както следва:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Печалба преди данъчно облагане	26,638	39,070
Данъчна ставка	10%	10%
Очакван разход за данък	(2,664)	(3,907)
Данъчен ефект върху корекции за приходи, освободени от данъчно облагане	4,042	4,654
Данъчен ефект върху корекции за разходи, непризнати за данъчни цели	(7,215)	(3,029)
Текущ разход за данък	(5,837)	(2,282)
Отсрочени данъчни разходи	3,102	(1,646)
Възникване на временни разлики	5,295	1,131
Обратно проявление на временни разлики	(2,193)	(2,777)
Разходи за данъци върху дохода	(2,735)	(3,928)
Отсрочени данъчни приходи, признати директно в другия всеобхватен доход	118	29
Отсрочени данъчни приходи, признати директно в капитала	18	8

Пояснение 7 предоставя информация за отсрочените данъчни активи и пасиви.

25. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Предприятието включват сделки с предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал.

25.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	452	-
Летище Пловдив ЕАД	67	78
Летище София ЕАД	59	81
Български пощи ЕАД	26	28
ГД ГВА	-	13
Предоставени услуги		
Летище София ЕАД	309	514
Летище Пловдив ЕАД	12	-
Летище Г.Оряховица ЕАД	16	1

25.2. Сделки с ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал имат краткосрочен характер и за 2014 г. са с общ размер 521 хил. лв., който включва разходи за възнаграждения и разходи за социални осигуровки. За ключов управленски персонал през 2014 г. са изплатени обезщетения в размер на 42 хил. лв.

26. Разчети със свързани лица в края на годината

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	479	460
Летище Горна Оряховица ЕАД	4	-
Общо вземания от свързани лица	483	460
Текущи задължения към:		
Летище София ЕАД	3,008	2,688
Авиоотряд 28	64	-
Летище Пловдив ЕАД	20	10
Летище Г.Оряховица ЕАД	9	-
Български пощи ЕАД	8	5
Общо задължения към свързани лица	3,109	2,703

Неуредените разчети от/към Летище София ЕАД са свързани с проект „Реконструкция развитие и разширение на Летище София – ЛОТ Б2 - нова ПИК система и свързаните с нея дейности”.

27. Безналични сделки

През представените отчетни периоди Предприятието е сключило инвестиционни и финансови сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти на обща стойност 31,668 хил. лв. От тях 31,628 хил. лв. представляват задължение за отчисление от печалбата за 2013 г., прихванато от вноската в централния бюджет в размер на 40,000 хил. лв., платената на основание ПМС № 285 от 13.12.2013 г. Останалите суми са задължения по сделки за придобиване на дълготрайни активи, прихванати с вземания за неустойки от същите контрагенти.

28. Условни активи и условни пасиви

Условните активи на Предприятието представляват банкови гаранции за изпълнение на договори и авансови плащания са на стойност 15,342 хил. лв. От тях по-значимите са по договори с Thales Air Systems за оборудване за модернизация на радиолокационни комплекси (5,596 хил. лв.); Selex SA за ъпгрейд на системата SATCAS (5,248 хил. лв.); Frequentis за доставка и инсталация на система за гласова комуникация (850 хил.лв.) и SITA Information Networking Computing за пренос на данни (399 хил.лв.).

Във връзка с конструктивните си задължения, породени от членството на България в Европейския съюз и в международната организация Евроконтрол и прилагането на принципите и споразуменията, валидни за всички страни-членки, ръководството на ДП РВД е установило, че биха могли да възникнат вземания от/ задължения към авиопревозвачите като резултат от прилагане на механизма за установени разходи и схемата за споделяне на риска. Възможно е да се наложат корекции в разчетите с авиопревозвачите след края на първия референтен период.

През годината са предявени различни правни искиове от и към Предприятието. С изключение на тези, за които вече са начислени провизии, ръководството на Предприятието счита, че отправените искиове са несъществени и че вероятността те да доведат до разходи за Предприятието при уреждането им е незначителна. Тази преценка на ръководството е подкрепена от информация, предоставена от отдел Правно осигуряване на Предприятието.

29. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Предприятието могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	Пояснение	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Кредити и вземания:			
Търговски и други вземания	9,10,26	39,048	25,172
Пари и парични еквиваленти	11	153,018	119,500
		<u>192,066</u>	<u>144,672</u>

Финансови пасиви	Пояснение	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Текущи пасиви:			
Търговски и други задължения	15,17,26	12,506	10,664
		12,506	10,664

30. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Видовете финансови рискове, на които може да бъде изложено Предприятието, са пазарен риск, кредитен риск и ликвиден риск.

Управлението на риска на Предприятието се осъществява от неговите органи на управление. Приоритет при управлението на риска е да се осигури финансовата стабилност на Предприятието.

30.1. Анализ на пазарния риск

Дейността на Предприятието се осъществява при условията на Валутен борд при който курсът на българския лев е фиксиран на 1.95583 лв. за 1 евро и не се променя в зависимост от състоянието на валутните пазари и лихвените проценти.

По-голямата част от сделките се осъществяват в евро и български лева. Предприятието е изложено на незначителен валутен риск, породен от наличности и транзакции, деноминирани в щатски долари и британски лири. Предприятието няма засми в чужда валута и не притежава инвестиции в облигации, деноминирани в чужда валута.

Финансовите активи и пасиви, които са деноминирани в чуждестранна валута и са преизчислени в български лева към края на отчетния период, са представени, както следва:

	Излагане на краткосрочен риск	
	Щатски долари ‘000	Британски лири ‘000
31 декември 2014 г.		
Финансови активи	365	15
Финансови пасиви	(2,688)	-
Общо излагане на риск	(2,323)	15
31 декември 2013 г.		
Финансови активи	363	17
Финансови пасиви	(2,371)	(42)
Общо излагане на риск	(2,008)	(25)

30.1.1. Лихвен риск

Предприятието не е изложено на лихвен риск, тъй като няма заеми и не ползва привлечен капитал, за да финансира дейността си.

30.1.2. Ценови риск

Таксите за аеронавигационно обслужване на въздушното движение се събират по реда и в размери, определени съгласно разпоредбите на Многостранното споразумение за пътните такси от 12.02.1981 г., Международната Конвенция на Евроконтрол за сътрудничество по безопасност на въздухоплаването от 13.12.1960 г. с последващите изменения и допълнения и консолидирана с Протокола от 27.06.1997 г. и свързаните с тях документи на Евроконтрол и Наредбата за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България. Цената на услугата (таксовата единица) е разходноориентирана. Таксовите единици за АНО се формират на базата прогноза на разходите и прогноза за равнището на обслужените единици.

От 2012 г., в изпълнение на Регламент 691/2010 и Регламент 1191/2010 на Европейската комисия, е въведен методът на установени разходи (determined cost) по отношение таксите за АНО при прелитане. За целите на планирането и отчитането са определени референтни периоди (RP). За всеки RP се изготвя план за ефективност (ПЕ), в който са дефинирани установените разходи за всяка година от този RP. Първият RP е тригодишен (2012 - 2014 г.), а следващите са петгодишни от (2015-2019 г.).

30.2. Анализ на кредитния риск

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си. Предприятието е изложено на този риск във връзка с възникване на вземания от клиенти и депозирание на средства. Излагането на Предприятието на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи, признати в края на отчетния период, както е посочено по-долу:

	2014 ‘000 лв.	2013 ‘000 лв.
Групи финансови активи – балансови стойности:		
Пари и парични еквиваленти	153,018	119,500
Търговски и други вземания	39,048	25,172
Балансова стойност	192,066	144,672

Предприятието редовно следи за неизпълнението на задълженията на своите клиенти и други контрагенти и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Предприема действия за намаляване на кредитния риск, посредством установени правила и процедури за събиране на дължимите и неплатени такси за аеронавигационно обслужване. Степента на събираемост на вземанията от предоставяне на АНО достига 99%.

Предприятието не е предоставяло финансовите си активи като обезпечение по други сделки.

Към датата на финансовия отчет няма необезпечени търговски вземания с изтекъл срок на плащане.

Кредитният риск относно пари и парични еквиваленти се счита за несъществен, тъй като контрагентите са банки с добра репутация и външна оценка на кредитния рейтинг.

Част от паричните средства, държани като депозит от Предприятието, са в Българска Народна Банка и те са предоставени при условията на Наредба, издадена от министъра на транспорта и съобщенията и министъра на финансите.

30.3. Анализ на ликвидния риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Предприятието отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти, по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Наличните парични ресурси и търговски вземания са в размер, обезпечаващ изходящия паричен поток.

Със Закона за гражданското въздухоплаване е регламентирано, че срещу имуществото на Предприятието не може да се насочва принудително изпълнение, нито да се открива производство по несъстоятелност.

За гарантиране на платежоспособността на ДП РВД се установява паричен резерв в размер 11 млн. евро, който е регламентиран с Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12. 2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД.

Паричният резерв представлява срочен валутен депозит на ДП РВД в БНБ, при съответните общи депозитни условия на банката в размер на 11 млн.евро.

31. Политика и процедури за управление на капитала на ДП РВД

Целите на Предприятието във връзка с управление на капитала са да осигури способността на Предприятието да продължи да съществува като действащо предприятие.

Политиката на Предприятието е да се финансира чрез собствени средства или да използва безвъзмездни финансираня за определени проекти.

32. Събития след края на отчетния период

Не са възникнали коригиращи събития или значителни некоригиращи събития между датата на финансовия отчет и датата на предоставянето му за одобрение от Управителния съвет, които да имат съществен ефект върху финансовия отчет за 2014 г.

Определен е размерът на осреднената базова таксова единица за аеронавигационно обслужване за прелитане в размер на 30.99 евро за 2015 г. (2014 г.: 37.53 евро).

33. Одобрение на финансовия отчет

Финансовият отчет към 31 декември 2014 г. (включително сравнителната информация) е одобрен от Генералния директор на 07.03.2015 г.

Одитираният финансов отчет на Предприятието е предоставен за приемане от Управителния съвет.